

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Τραπεζική

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η εφαρμογή και η μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών
στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, η ανταπόκριση των
ελληνικών τραπεζών στη νέα πραγματικότητα και στις δύσκολες
χρηματοοικονομικές συνθήκες**

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΝΙΑΣ

1^{ος} ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΕΠΟΥΣΗΣ

2^{ος} ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΥ

ΠΑΤΡΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2026

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει τη μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και αναλύει την ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών στο νέο λογιστικό και χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Αρχικά, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της τραπεζικής λογιστικής, η σημασία του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και η εξέλιξη του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών. Στη συνέχεια, εξετάζονται η έννοια, οι αρχές και το κανονιστικό πλαίσιο των ΔΠΧΑ, με ιδιαίτερη έμφαση στις επιπτώσεις τους στον τραπεζικό τομέα. Η εργασία αναδεικνύει ότι η μετάβαση στα ΔΠΧΑ δεν αποτέλεσε απλή τεχνική λογιστική αλλαγή, αλλά βαθύτερο μετασχηματισμό στη λογιστική φιλοσοφία, στη διαχείριση κινδύνων και στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην ελληνική οικονομική κρίση, η οποία επηρέασε έντονα τη λειτουργία των τραπεζών και κατέστησε αναγκαία την ενίσχυση της διαφάνειας, της αξιοπιστίας και της εποπτικής συμμόρφωσης. Συμπεραίνεται ότι τα ΔΠΧΑ συνέβαλαν στη βελτίωση της ποιότητας της πληροφόρησης, αν και η εφαρμογή τους συνοδεύτηκε από σημαντικές οργανωτικές, τεχνικές και κανονιστικές προκλήσεις.

Λέξεις-κλειδιά: Τραπεζική λογιστική, ΔΠΧΑ, Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο, ελληνικές τράπεζες, χρηματοοικονομική πληροφόρηση, εποπτεία, οικονομική κρίση.

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Κεφάλαιο 1° Εισαγωγή	5
Κεφάλαιο 1° Εισαγωγή	5
1.1 Σκοπός της εργασίας.....	6
1.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	6
1.3 Μεθοδολογία.....	7
1.4 Περιορισμοί της έρευνας	8
1.5 Δομή της εργασίας	9
Κεφάλαιο 2° Θεωρητικό πλαίσιο τραπεζικής λογιστικής	10
2.1 Η έννοια και ο ρόλος της τραπεζικής λογιστικής	10
2.2 Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ)	12
2.3 Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών	15
2.4 Ιστορική εξέλιξη της λογιστικής των τραπεζών στην Ελλάδα	16
2.5 Η σημασία της λογιστικής πληροφόρησης στο τραπεζικό σύστημα	18
Κεφάλαιο 3ο Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ)	20
3.1 Έννοια και σκοπός των ΔΠΧΑ	20
3.2 Θεμελιώδεις αρχές των ΔΠΧΑ	22
3.3 Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο εφαρμογής.....	24
3.4 Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ στον τραπεζικό τομέα.....	26
3.5 Πλεονεκτήματα και προκλήσεις εφαρμογής.....	28
Κεφάλαιο 4ο Μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα ΔΠΧΑ.....	30
4.1 Η διαδικασία μετάβασης.....	30
4.2 Βασικές διαφορές μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων.....	31
4.3 Διαφορές στην αποτίμηση και αναγνώριση στοιχείων	32
4.4 Επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις	33
4.5 Προβλήματα και δυσκολίες κατά τη μετάβαση.....	34
Κεφάλαιο 5ο Η ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών	36
5.1 Προσαρμογή των τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο	36
5.2 Επιπτώσεις στη λειτουργία και στη διοίκηση.....	37
5.3 Διαφάνεια και αξιοπιστία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης	38
5.4 Ρόλος εποπτικών αρχών και κανονιστικού πλαισίου.....	40

5.5 Συνολική αξιολόγηση της προσαρμογής	41
Κεφάλαιο 6ο Οι ελληνικές τράπεζες σε συνθήκες οικονομικής κρίσης.....	43
6.1 Η ελληνική οικονομική κρίση και το τραπεζικό σύστημα.....	43
6.2 Επιπτώσεις της κρίσης στη λειτουργία των τραπεζών.....	44
6.3 Διαχείριση κινδύνων και χρηματοοικονομική σταθερότητα	46
6.4 Ο ρόλος των ΔΠΧΑ σε περιόδους κρίσης	47
6.5 Προκλήσεις και προοπτικές του τραπεζικού συστήματος	49
Κεφάλαιο 7ο Εμπειρική αποτύπωση της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και της εξέλιξης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.....	51
7.1 Βασικά μεγέθη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, 2023-2024.....	51
7.2 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστωτικού κινδύνου.....	52
7.4 Κερδοφορία και χρεώσεις απομείωσης	54
7.5 Κεφαλαιακή επάρκεια και ποιότητα κεφαλαίων	55
7.6 Ευρήματα της ΕΒΑ για την πρακτική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9.....	57
7.7 Μελέτη περίπτωσης: η μετάβαση της Alpha Bank από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9	59
7.8 Κριτική αξιολόγηση των εμπειρικών ευρημάτων.....	60
Κεφάλαιο 8ο Συμπεράσματα και προτάσεις.....	62
8.1 Συνολική αποτίμηση	62
8.2 Απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα	63
8.3 Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	63
Πηγές.....	65

Κεφάλαιο 1^ο | Εισαγωγή

Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο που από το 1982 τέθηκε αρχικά σε προαιρετική και μετά σε υποχρεωτική εφαρμογή, είχε καταστεί για τρεις δεκαετίες ο καταστατικός λογιστικός χάρτης των επιχειρήσεων, αφού με τον νόμο 1882/1990¹ εφαρμόστηκε υποχρεωτικά τόσο στη γενική όσο και στην αναλυτική λογιστική, από τις εταιρείες που υπόκεινται σε έλεγχο από Ορκωτούς Λογιστές και κατόπιν με το νομοθέτημα του Κ.Β.Σ. (Π.Δ. 186/1992)², επεκτάθηκε σε όλες τις επιχειρήσεις που ήταν υπόχρεες σε τήρηση βιβλίων τρίτης κατηγορίας. Το ΕΓΛΣ αποτέλεσε για πολλά χρόνια το βασικό εργαλείο οργάνωσης της λογιστικής πληροφόρησης στην Ελλάδα, εξασφαλίζοντας ομοιομορφία, συγκρισιμότητα και τυποποίηση στις οικονομικές καταστάσεις.

Το ΕΓΛΣ, επειδή δεν ήταν δυνατόν να εφαρμοστεί από τις τράπεζες λόγω της ιδιοτυπίας του και του μεγάλου όγκου των συναλλαγών τους, προέβλεψε ότι αυτές οι ιδιοτυπίες θα καλύπτονταν μέσω ενός ξεχωριστού κλαδικού λογιστικού σχεδίου, το οποίο θα είχε ως βάση το ΕΓΛΣ, αλλά θα περιλάμβανε τις απαραίτητες προσαρμογές για τη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Έτσι λοιπόν η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου στις 18 Μαρτίου 1976, συγκρότησε την πρώτη ομάδα εργασίας για την κατάρτιση τραπεζικού λογιστικού σχεδίου. Ακολούθησαν και άλλες ομάδες εργασίας τα επόμενα χρόνια, έως ότου το έργο ολοκληρώθηκε και θεσμοθετήθηκε με το Π.Δ. 384/1992, το οποίο επέβαλε την υποχρεωτική εφαρμογή του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών από 1.1.1994.

Ωστόσο, η σταδιακή διεθνοποίηση των αγορών, η ανάγκη για συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων σε διεθνές επίπεδο και η ενίσχυση της διαφάνειας οδήγησαν στην υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ). Η μετάβαση αυτή δημιούργησε ένα σημαντικό πρόβλημα προσαρμογής για τις ελληνικές τράπεζες, καθώς κλήθηκαν να εγκαταλείψουν ένα μακροχρόνια καθιερωμένο λογιστικό πλαίσιο και να υιοθετήσουν ένα νέο, πιο απαιτητικό και δυναμικό σύστημα. Το βασικό πρόβλημα που εξετάζει η παρούσα διπλωματική εργασία είναι η φύση και η έκταση αυτής της μετάβασης, καθώς και οι επιπτώσεις της στη λειτουργία, τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τη συνολική εικόνα των ελληνικών τραπεζών.

¹ Ν. 1882/1990, «Μέτρα για την περιστολή της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 43/23.3.1990.

² Π.Δ. 186/1992, «Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.)», ΦΕΚ Α' 84/26.5.1992

Σε διεθνές επίπεδο, η μετάβαση στα ΔΠΧΑ έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης μελέτης, ιδιαίτερα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η εφαρμογή τους κατέστη υποχρεωτική για τις εισηγμένες εταιρείες από το 2005. Η διεθνής εμπειρία καταδεικνύει ότι η υιοθέτηση των ΔΠΧΑ ενισχύει τη διαφάνεια, τη συγκρισιμότητα και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, αλλά ταυτόχρονα συνοδεύεται από αυξημένη πολυπλοκότητα, κόστος προσαρμογής και ανάγκη για εξειδικευμένες γνώσεις. Στον τραπεζικό τομέα, η εφαρμογή των ΔΠΧΑ συνδέεται άμεσα με ζητήματα όπως η αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων, η αναγνώριση ζημιών απομείωσης και η διαχείριση κινδύνων, τα οποία αποκτούν ιδιαίτερη σημασία σε περιόδους οικονομικής αστάθειας.

1.1 Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση της μετάβασης από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και η αξιολόγηση της ανταπόκρισης των ελληνικών τραπεζών στη νέα αυτή πραγματικότητα. Ειδικότερα, επιδιώκεται η ανάλυση των βασικών διαφορών μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων, η αποτύπωση των προκλήσεων που αντιμετώπισαν τα τραπεζικά ιδρύματα και η εκτίμηση των επιπτώσεων της μετάβασης στη χρηματοοικονομική τους κατάσταση και στην αξιοπιστία της πληροφόρησης που παρέχουν.

Η βασική θέση της εργασίας είναι ότι, παρά τις σημαντικές δυσκολίες και το αυξημένο κόστος προσαρμογής, η υιοθέτηση των ΔΠΧΑ συνέβαλε ουσιαστικά στη βελτίωση της διαφάνειας και της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ελληνικών τραπεζών, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών και τη δυνατότητα ενσωμάτωσής τους στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Παράλληλα, υποστηρίζεται ότι η αποτελεσματικότητα της μετάβασης επηρεάστηκε σε σημαντικό βαθμό από τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες της Ελλάδας, όπως η χρηματοοικονομική κρίση, η δημοσιονομική προσαρμογή και οι διαρθρωτικές αλλαγές στο τραπεζικό σύστημα.

1.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας διατυπώνονται τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία καθοδηγούν τη θεωρητική ανάλυση και τη διερεύνηση του θέματος:

- i. Ποιες είναι οι βασικές διαφορές μεταξύ του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς;
- ii. Ποιοι ήταν οι βασικοί λόγοι που οδήγησαν στην υιοθέτηση των ΔΠΧΑ από τις ελληνικές τράπεζες;
- iii. Ποιες προκλήσεις και δυσκολίες αντιμετώπισαν τα τραπεζικά ιδρύματα κατά τη μετάβαση στο νέο λογιστικό πλαίσιο;
- iv. Σε ποιο βαθμό η εφαρμογή των ΔΠΧΑ συνέβαλε στη βελτίωση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;
- v. Πώς επηρεάστηκε η λειτουργία και η προσαρμοστικότητα των ελληνικών τραπεζών μέσα στο ευρύτερο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό περιβάλλον;

Τι δείχνουν τα πρόσφατα εποπτικά και λογιστικά δεδομένα για την ποιότητα ενεργητικού, την κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών και σε ποιο βαθμό οι μεταβολές αυτές μπορούν να συνδεθούν με την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9;

Τα ερευνητικά ερωτήματα εξετάζονται συνδυαστικά μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, της σύγκρισης των λογιστικών πλαισίων και της περιγραφικής ανάλυσης πρόσφατων εποπτικών και δημοσιευμένων λογιστικών δεδομένων.

1.3 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της εργασίας συνδυάζει βιβλιογραφική ανασκόπηση, θεσμική ανάλυση και περιγραφική επεξεργασία δευτερογενών δεδομένων. Το θεωρητικό μέρος στηρίζεται σε επιστημονικά άρθρα, νομοθετικά κείμενα και κανονιστικές πηγές που αφορούν το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών, τα ΔΠΧΑ και ειδικότερα το μοντέλο αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του ΔΠΧΑ 9. Η βιβλιογραφία δεν χρησιμοποιείται μόνο για την παρουσίαση των κανόνων, αλλά και για την αντιπαράθεση διαφορετικών ερμηνειών σχετικά με τη διαφάνεια, την προκύκλικότητα, την κεφαλαιακή επίδραση και τα περιθώρια διοικητικής κρίσης (Novotny-Farkas, 2016· Abad & Suarez, 2018· Bischof et al., 2021· Awuye & Taylor, 2024).

Το εμπειρικό μέρος βασίζεται σε επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για τα βασικά μεγέθη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά τα έτη 2023 και 2024, σε εποπτικά

δεδομένα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τα σημαντικά ιδρύματα της Τραπεζικής Ένωσης, στην έκθεση παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών για την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 και στην ετήσια οικονομική έκθεση της Alpha Bank για το 2018. Υπολογίζονται ποσοστιαίες μεταβολές και διαφορές σε ποσοστιαίες μονάδες, ενώ πραγματοποιούνται δύο συγκρίσεις: αφενός η διαχρονική μεταβολή των ελληνικών τραπεζικών μεγεθών και αφετέρου η θέση των ελληνικών τραπεζών έναντι του μέσου όρου της Τραπεζικής Ένωσης. Η περίπτωση της Alpha Bank χρησιμοποιείται ως εστιασμένο παράδειγμα της άμεσης λογιστικής και κεφαλαιακής επίδρασης της μετάβασης από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9 (Alpha Bank, 2019· Τράπεζα της Ελλάδος, 2025· European Banking Authority, 2023· European Central Bank, 2025).

Η προσέγγιση είναι περιγραφική και συγκριτική και δεν επιχειρεί να αποδώσει αιτιώδη σχέση μεταξύ της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και της μεταβολής των τραπεζικών δεικτών. Η διάκριση αυτή είναι ουσιώδης, επειδή τα αποτελέσματα των τραπεζών επηρεάζονται ταυτόχρονα από το επίπεδο των επιτοκίων, την οικονομική ανάπτυξη, τις τιτλοποιήσεις και πωλήσεις δανείων, τις εποπτικές παρεμβάσεις και τις μεταβολές στη σύνθεση των χαρτοφυλακίων. Τα αριθμητικά δεδομένα αξιοποιούνται επομένως ως μέσο ελέγχου της πρακτικής συνάφειας των θεωρητικών επιχειρημάτων και όχι ως βάση οικονομετρικής απόδειξης.

1.4 Περιορισμοί της έρευνας

Η έρευνα βασίζεται σε δευτερογενή δεδομένα και, συνεπώς, δεν αποτυπώνει άμεσα τις εσωτερικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τις παραμέτρους των υποδειγμάτων ή τις κρίσεις των στελεχών που δεν δημοσιοποιούνται. Επιπλέον, τα εποπτικά σύνολα δεν έχουν πάντοτε απολύτως ταυτόσημο πεδίο αναφοράς. Η Τράπεζα της Ελλάδος παρουσιάζει στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσιεύει ενοποιημένα δεδομένα για σημαντικά ιδρύματα. Για τον λόγο αυτό, οι συγκρίσεις ερμηνεύονται ως ενδείξεις τάσης και όχι ως πλήρως ομοιογενείς λογιστικές αντιπαραβολές.

Η εμπειρική παρατήρηση της περιόδου 2023-2024 είναι σύντομη και επηρεάζεται από ένα ιδιαίτερο περιβάλλον υψηλών επιτοκίων, αυξημένων καθαρών εσόδων από τόκους και συνεχιζόμενης εξυγίανσης των ισολογισμών. Η μελέτη περίπτωσης της Alpha Bank αποτυπώνει με ακρίβεια την πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 σε ένα ίδρυμα, αλλά δεν μπορεί να γενικευθεί αυτομάτως σε όλες τις ελληνικές τράπεζες. Τέλος, η μεταβολή των μη

εξυπηρετούμενων δανείων, της κερδοφορίας και των κεφαλαιακών δεικτών δεν επιτρέπει την απομόνωση της επίδρασης του λογιστικού προτύπου από τις τιτλοποιήσεις, τις πωλήσεις χαρτοφυλακίων, την πιστωτική επέκταση και τον οικονομικό κύκλο. Οι περιορισμοί αυτοί δεν ακυρώνουν τη χρησιμότητα των δεδομένων, αλλά καθορίζουν το εύρος των συμπερασμάτων.

1.5 Δομή της εργασίας

Η εργασία διαρθρώνεται σε οκτώ κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται το ερευνητικό πρόβλημα, ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα, η μεθοδολογία και οι περιορισμοί. Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει το θεωρητικό πλαίσιο της τραπεζικής λογιστικής, το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών. Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζονται οι αρχές, το θεσμικό πλαίσιο και οι ιδιαιτερότητες εφαρμογής των ΔΠΧΑ στον τραπεζικό κλάδο, ενώ στο τέταρτο πραγματοποιείται η συγκριτική αποτίμηση του κλαδικού πλαισίου και των ΔΠΧΑ ως προς την αναγνώριση, την επιμέτρηση και την παρουσίαση των οικονομικών στοιχείων.

Το πέμπτο κεφάλαιο εστιάζει στην οργανωτική και διοικητική προσαρμογή των ελληνικών τραπεζών και το έκτο στη λειτουργία τους σε συνθήκες κρίσης. Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εμπειρική αποτύπωση της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και της πρόσφατης εξέλιξης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, με πίνακες, γραφήματα, ευρωπαϊκές συγκρίσεις και τη μελέτη περίπτωσης της Alpha Bank. Το όγδοο κεφάλαιο συνθέτει τα θεωρητικά και εμπειρικά ευρήματα, απαντά στα ερευνητικά ερωτήματα και διατυπώνει προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Κεφάλαιο 2^ο | Θεωρητικό πλαίσιο τραπεζικής λογιστικής

2.1 Η έννοια και ο ρόλος της τραπεζικής λογιστικής

Η τραπεζική λογιστική αποτελεί έναν εξειδικευμένο κλάδο της χρηματοοικονομικής λογιστικής, ο οποίος ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες λειτουργικές, κανονιστικές και οικονομικές συνθήκες του τραπεζικού συστήματος. Σε αντίθεση με τις λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι τράπεζες λειτουργούν ως διαμεσολαβητές κεφαλαίων, διαχειρίζονται υψηλά επίπεδα κινδύνου και υπόκεινται σε αυστηρό εποπτικό πλαίσιο, γεγονός που καθιστά τη λογιστική τους όχι μόνο εργαλείο αποτύπωσης οικονομικών γεγονότων αλλά και βασικό μηχανισμό διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η έννοια της τραπεζικής λογιστικής συνδέεται άρρηκτα με τη διαφάνεια, την αξιοπιστία και την επάρκεια της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, στοιχεία τα οποία επηρεάζουν άμεσα τόσο τη συμπεριφορά των επενδυτών όσο και τη λειτουργία των εποπτικών αρχών. Στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, η σημασία της λογιστικής πληροφόρησης καθίσταται ακόμη πιο έντονη, ιδίως μετά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, όπου η ανάγκη για αξιόπιστα δεδομένα και ορθολογική αποτίμηση κινδύνων υπήρξε καθοριστική για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης (Floros, 2020).

Η λειτουργία της τραπεζικής λογιστικής δεν περιορίζεται στη σύνταξη οικονομικών καταστάσεων, αλλά επεκτείνεται στη μέτρηση, παρακολούθηση και διαχείριση κρίσιμων μεγεθών, όπως η κεφαλαιακή επάρκεια, η ρευστότητα και ο πιστωτικός κίνδυνος. Στο πλαίσιο αυτό, η λογιστική πληροφορία διαδραματίζει καίριο ρόλο στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων από τη διοίκηση των τραπεζών, καθώς και στη διαμόρφωση πολιτικών διαχείρισης κινδύνου. Η εισαγωγή σύγχρονων λογιστικών προτύπων, όπως το ΔΠΧΑ 9, έχει ενισχύσει τη σημασία της τραπεζικής λογιστικής, καθώς εισάγει πιο δυναμικές και προληπτικές μεθόδους αποτίμησης, ιδιαίτερα όσον αφορά τις προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές. Η εφαρμογή του προτύπου αυτού στις ελληνικές συστημικές τράπεζες ανέδειξε τη στενή σχέση μεταξύ λογιστικής απεικόνισης και πραγματικής οικονομικής κατάστασης, καθώς η έγκαιρη αναγνώριση ζημιών συνέβαλε στην πιο ρεαλιστική αποτύπωση της χρηματοοικονομικής θέσης των τραπεζών (Rompotis & Balios, 2024).

Παράλληλα, η τραπεζική λογιστική λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος μεταξύ των αγορών και της εποπτείας, επηρεάζοντας άμεσα τη συμπεριφορά των επενδυτών και την αποτίμηση των τραπεζικών μετοχών. Οι μεταβολές στη λογιστική πληροφόρηση και στα χρηματοοικονομικά

μεγέθη αντανακλώνται άμεσα στις κεφαλαιαγορές, όπως αποδεικνύεται από τη σημαντική αντίδραση των τιμών των τραπεζικών μετοχών σε παρεμβάσεις νομισματικής πολιτικής και σε μεταβολές της πληροφόρησης που δημοσιοποιείται από τις τράπεζες (Petrakis et al., 2022). Επιπλέον, η μεταβλητότητα των αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών συνδέεται στενά με την ποιότητα και τη συχνότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, γεγονός που αναδεικνύει τον ρόλο της λογιστικής ως βασικού παράγοντα διαμόρφωσης των προσδοκιών της αγοράς (Tsagkanos et al., 2021). Συνεπώς, η τραπεζική λογιστική δεν αποτελεί απλώς εργαλείο εσωτερικής πληροφόρησης, αλλά έναν κρίσιμο μηχανισμό μετάδοσης πληροφορίας προς τις αγορές.

Η σημασία της τραπεζικής λογιστικής ενισχύεται περαιτέρω από τη στενή της σχέση με το κανονιστικό και εποπτικό πλαίσιο. Οι εποπτικές αρχές βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα λογιστικά δεδομένα για την αξιολόγηση της φερεγγυότητας και της σταθερότητας των τραπεζών, ενώ οι λογιστικές πρακτικές επηρεάζουν άμεσα δείκτες όπως ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας. Στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της κρίσης και της μετακρίσης, η διασύνδεση μεταξύ λογιστικής και εποπτείας κατέστη καθοριστική για τη διαχείριση των κινδύνων και την αποφυγή συστημικών προβλημάτων. Μελέτες επισημαίνουν ότι η αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία και η διαχείριση κινδύνων εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από την ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης, καθώς αυτή αποτελεί τη βάση για την αξιολόγηση της ανθεκτικότητας των τραπεζών (Dedeloudis et al., 2025).

Επιπλέον, η τραπεζική λογιστική έχει επηρεαστεί σημαντικά από τις τεχνολογικές εξελίξεις και τον ψηφιακό μετασχηματισμό του τραπεζικού κλάδου. Η εισαγωγή νέων πληροφοριακών συστημάτων, η αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών και η ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών έχουν μεταβάλει τον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και παρουσίασης των λογιστικών δεδομένων. Στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, η ψηφιακή μετάβαση εντάθηκε ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19, οδηγώντας σε αναβάθμιση των πληροφοριακών υποδομών και σε μεγαλύτερη έμφαση στη διαχείριση δεδομένων (Boufounou et al., 2022). Η ενσωμάτωση των τεχνολογιών πληροφορικής στη λογιστική λειτουργία των τραπεζών συμβάλλει στη βελτίωση της ακρίβειας και της ταχύτητας της πληροφόρησης, ενισχύοντας παράλληλα τη διαφάνεια και τη λογοδοσία. Η προσαρμογή των τεχνολογικών συμπεριφορών των ελληνικών τραπεζών κατά την κρίση επιβεβαιώνει ότι η ποιότητα της λογιστικής

πληροφόρησης εξαρτάται πλέον και από την ωριμότητα των πληροφοριακών υποδομών (Loukis et al., 2021).

Η σύγχρονη τραπεζική λογιστική δεν περιορίζεται πλέον στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, αλλά επεκτείνεται και σε ζητήματα βιωσιμότητας και εταιρικής διακυβέρνησης. Η αυξανόμενη σημασία των ESG κριτηρίων έχει οδηγήσει τις τράπεζες στην ενσωμάτωση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών στις αναφορές τους, γεγονός που διευρύνει τον ρόλο της λογιστικής. Στην ελληνική περίπτωση, οι τράπεζες έχουν αρχίσει να ενσωματώνουν στρατηγικές βιωσιμότητας και να δημοσιοποιούν σχετικές πληροφορίες, συμβάλλοντας στη βελτίωση της εταιρικής τους εικόνας και της εμπιστοσύνης των επενδυτών (Garefalakis et al., 2025; Kotzaivazoglou et al., 2023).

Η τραπεζική λογιστική επηρεάζεται από μακροοικονομικούς και θεσμικούς παράγοντες, όπως η φορολογία, οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές, καθώς και οι κρίσεις. Για παράδειγμα, η επίδραση της αναβαλλόμενης φορολογίας στην κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών αναδεικνύει τον ρόλο της λογιστικής στη διαμόρφωση κρίσιμων χρηματοοικονομικών μεγεθών (Kyriazopoulos et al., 2019). Αντίστοιχα, οι συγχωνεύσεις και εξαγορές επηρεάζουν τη δομή των λογιστικών στοιχείων και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, υπογραμμίζοντας τη σημασία της λογιστικής ως εργαλείου στρατηγικής αναδιάρθρωσης (Kyriazopoulos & Logotheti, 2019). Επιπλέον, σε περιόδους κρίσης, όπως η πανδημία COVID-19, η τραπεζική λογιστική συμβάλλει στην κατανόηση των επιπτώσεων στις αποδόσεις και στη συμπεριφορά των αγορών (Patsoulis, 2024).

2.2 Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ)

Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ) αποτέλεσε για δεκαετίες το βασικό θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο οργάνωσης της λογιστικής πληροφόρησης στην Ελλάδα, διαμορφώνοντας ενιαίες αρχές ταξινόμησης, καταγραφής και παρουσίασης των οικονομικών δεδομένων των επιχειρήσεων. Η καθιέρωσή του συνδέεται με την ανάγκη δημιουργίας ενός ομοιογενούς λογιστικού συστήματος, το οποίο θα εξασφάλιζε συγκρισιμότητα μεταξύ επιχειρήσεων, αξιοπιστία στις οικονομικές καταστάσεις και διευκόλυνση του ελέγχου από τις εποπτικές αρχές. Η θεσμοθέτηση του ΕΓΛΣ πραγματοποιήθηκε με το Π.Δ. 1123/1980³, ενώ η εφαρμογή του κατέστη αρχικά προαιρετική από το 1982 και στη συνέχεια υποχρεωτική για ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων, ιδίως μετά τον Ν. 1882/1990 και το Π.Δ. 186/1992 (Κώδικας

³ Π.Δ. 1123/1980, «Περί εφαρμογής του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου», ΦΕΚ Α' 283/15.12.1980.

Βιβλίων και Στοιχείων). Το ΕΓΛΣ αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της λογιστικής επιστήμης στην Ελλάδα και καθόρισε τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των τραπεζών σε γενικό επίπεδο, αντιλαμβάνονταν τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Η δομή του ΕΓΛΣ βασίζεται σε ένα αυστηρά καθορισμένο σύστημα λογαριασμών, οργανωμένο σε ομάδες και υποομάδες, το οποίο επιτρέπει τη συστηματική καταγραφή όλων των οικονομικών συναλλαγών. Η τυποποίηση αυτή ενίσχυσε τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα, αλλά ταυτόχρονα εισήγαγε έναν βαθμό ακαμψίας, ιδιαίτερα σε τομείς με αυξημένη πολυπλοκότητα, όπως το τραπεζικό σύστημα. Οι ιδιαιτερότητες των τραπεζών, όπως ο μεγάλος όγκος συναλλαγών, η φύση των χρηματοοικονομικών προϊόντων και η ανάγκη για εξειδικευμένη αποτίμηση κινδύνων, κατέστησαν αναγκαία τη δημιουργία ξεχωριστού κλαδικού λογιστικού σχεδίου. Ωστόσο, το ΕΓΛΣ παρέμεινε η θεωρητική και δομική βάση πάνω στην οποία αναπτύχθηκαν τα εξειδικευμένα αυτά πλαίσια, διατηρώντας τον ρόλο του ως θεμελιώδους αναφοράς για τη λογιστική οργάνωση.

Στο πλαίσιο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, το ΕΓΛΣ συνέβαλε σημαντικά στη διαμόρφωση της έννοιας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, θέτοντας τις βάσεις για τη μέτρηση της κερδοφορίας, της ρευστότητας και της κεφαλαιακής διάρθρωσης. Παρά το γεγονός ότι οι τράπεζες ακολούθησαν ειδικότερο λογιστικό σχέδιο, οι αρχές του ΕΓΛΣ επηρέασαν τον τρόπο παρουσίασης των οικονομικών στοιχείων και τη λογική ταξινόμησής τους. Επιπλέον, η επίδραση του ΕΓΛΣ παραμένει εμφανής ακόμη και στη σύγχρονη περίοδο, καθώς πολλές έννοιες και πρακτικές του ενσωματώθηκαν ή προσαρμόστηκαν στα μεταγενέστερα λογιστικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Η μετάβαση από το ΕΓΛΣ σε πιο σύγχρονα λογιστικά πρότυπα, όπως τα ΔΠΧΑ και τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ν. 4308/2014)⁴, σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στη φιλοσοφία της λογιστικής στην Ελλάδα. Ενώ το ΕΓΛΣ βασιζόταν κυρίως σε κανόνες και τυποποιημένες διαδικασίες, τα νεότερα πρότυπα δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην επαγγελματική κρίση και στην αποτύπωση της «εύλογης αξίας». Η αλλαγή αυτή είχε ιδιαίτερη σημασία για τις τράπεζες, καθώς επηρέασε τον τρόπο αποτίμησης των χρηματοοικονομικών μέσων και τη διαχείριση των κινδύνων. Παράλληλα, η υιοθέτηση των ΔΠΧΑ οδήγησε σε

⁴ Ν. 4308/2014, «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 251/24.11.2014

μεγαλύτερη ευελιξία αλλά και σε αυξημένες απαιτήσεις όσον αφορά τη διαφάνεια και την πληρότητα των πληροφοριών.

Σημαντική διάσταση του ΕΓΛΣ αποτελεί η σύνδεσή του με τη φορολογική νομοθεσία, γεγονός που διαφοροποιεί τη λειτουργία του σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα. Στην ελληνική πραγματικότητα, η λογιστική δεν λειτουργούσε αποκλειστικά ως εργαλείο πληροφόρησης των επενδυτών, αλλά και ως βάση για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης. Η στενή αυτή σχέση μεταξύ λογιστικής και φορολογίας επηρέασε τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών, διαμόρφωναν τις οικονομικές τους καταστάσεις. Η επίδραση της φορολογίας στη λογιστική αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, και στη σημασία της αναβαλλόμενης φορολογίας, η οποία επηρεάζει τόσο την κερδοφορία όσο και την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Kyriazopoulos et al., 2019).

Επιπλέον, το ΕΓΛΣ συνέβαλε στη διαμόρφωση της λογιστικής πληροφόρησης που χρησιμοποιείται σε διαδικασίες στρατηγικής αναδιάρθρωσης, όπως οι συγχωνεύσεις και εξαγορές. Στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, οι διαδικασίες αυτές αποτέλεσαν βασικό εργαλείο εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης του κλάδου. Η λογιστική απεικόνιση των συγχωνεύσεων και εξαγορών επηρεάζει σημαντικά τα βασικά οικονομικά μεγέθη των τραπεζών, όπως τα ίδια κεφάλαια και τα αποτελέσματα χρήσης, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία ενός αξιόπιστου και συνεκτικού λογιστικού πλαισίου (Kyriazopoulos & Logotheti, 2019).

Παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα του ΕΓΛΣ, όπως η τυποποίηση και η συγκρισιμότητα, έχουν επισημανθεί και ορισμένοι περιορισμοί. Η έμφαση σε κανόνες και η περιορισμένη ευελιξία καθιστούσαν δύσκολη την προσαρμογή του σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, ιδιαίτερα σε έναν δυναμικό και διεθνοποιημένο κλάδο όπως οι τράπεζες. Επιπλέον, η απουσία ενσωμάτωσης σύγχρονων μεθόδων αποτίμησης, όπως η εύλογη αξία, περιόριζε την ικανότητα του συστήματος να αποτυπώνει την πραγματική οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων. Οι περιορισμοί αυτοί αποτέλεσαν έναν από τους βασικούς λόγους για τη σταδιακή αντικατάσταση του ΕΓΛΣ από νεότερα λογιστικά πλαίσια.

Ωστόσο, η συμβολή του ΕΓΛΣ στην ανάπτυξη της λογιστικής επιστήμης και πρακτικής στην Ελλάδα παραμένει καθοριστική. Αποτελεί το θεμέλιο πάνω στο οποίο οικοδομήθηκαν τα σύγχρονα λογιστικά συστήματα και συνέβαλε στη δημιουργία μιας κοινής λογιστικής «γλώσσας» για τις επιχειρήσεις και τους επαγγελματίες του χώρου. Στο τραπεζικό σύστημα, η

επιρροή του ΕΓΛΣ είναι εμφανής τόσο στη δομή της λογιστικής πληροφόρησης όσο και στη φιλοσοφία της παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων.

2.3 Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών

Η ανάπτυξη του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών αποτέλεσε αναγκαία εξέλιξη του ελληνικού λογιστικού πλαισίου, προκειμένου να καλυφθούν οι ιδιαιτερότητες του τραπεζικού συστήματος, οι οποίες δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν επαρκώς από το γενικό πλαίσιο του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Η φύση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, που χαρακτηρίζεται από υψηλό όγκο συναλλαγών, πολυπλοκότητα χρηματοοικονομικών προϊόντων και έντονη έκθεση σε κινδύνους, καθιστά απαραίτητη την ύπαρξη ενός εξειδικευμένου λογιστικού συστήματος, ικανού να αποτυπώσει με ακρίβεια τη χρηματοοικονομική θέση και τις επιδόσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Η θεσμοθέτηση του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών με το Π.Δ. 384/1992⁵ σηματοδότησε μια σημαντική τομή στη λογιστική οργάνωση του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα. Το σχέδιο αυτό βασίστηκε στις αρχές του ΕΓΛΣ, αλλά προσαρμόστηκε στις ανάγκες των τραπεζών, εισάγοντας εξειδικευμένες κατηγορίες λογαριασμών και διαδικασίες καταγραφής συναλλαγών. Μέσω της τυποποίησης αυτής, επιδιώχθηκε η ενίσχυση της συγκρισιμότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών, καθώς και η διευκόλυνση της εποπτείας από τις αρμόδιες αρχές.

Η λειτουργία του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών συνδέεται άμεσα με τη διαχείριση βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών, όπως τα δάνεια, οι καταθέσεις και τα χρηματοοικονομικά μέσα. Η λογιστική αποτύπωση αυτών των στοιχείων απαιτεί εξειδικευμένες μεθόδους αναγνώρισης και αποτίμησης, οι οποίες αντανακλούν τις ιδιαιτερότητες της τραπεζικής δραστηριότητας. Επιπλέον, το σχέδιο αυτό διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, καθώς επιτρέπει την παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου δανείων και τον σχηματισμό προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Η σημασία της ορθής αποτίμησης των κινδύνων αναδεικνύεται ιδιαίτερα μετά την εφαρμογή σύγχρονων λογιστικών προτύπων, όπως το ΔΠΧΑ 9, το οποίο ενισχύει την ανάγκη για έγκαιρη και αξιόπιστη αναγνώριση ζημιών (Rompotis & Balios, 2024).

⁵ Π.Δ. 384/1992, «Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών», ΦΕΚ Α' 210/31.12.1992

Παράλληλα, το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών αποτελεί βασικό εργαλείο για την υποστήριξη της εποπτικής διαδικασίας. Οι εποπτικές αρχές βασίζονται στα λογιστικά δεδομένα για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας, της ρευστότητας και της συνολικής φερεγγυότητας των τραπεζών. Στο πλαίσιο αυτό, η ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης είναι καθοριστική για την αποτελεσματικότητα της εποπτείας και τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μελέτες δείχνουν ότι η διαχείριση κινδύνων και η τραπεζική εποπτεία βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στη διαθεσιμότητα αξιόπιστων λογιστικών δεδομένων, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης (Dedeloudis et al., 2025).

Ωστόσο, το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών παρουσιάζει και ορισμένους περιορισμούς, ιδιαίτερα σε σχέση με τη δυνατότητα προσαρμογής του σε ένα διεθνοποιημένο και συνεχώς μεταβαλλόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Η αυστηρή τυποποίηση και η έμφαση σε κανόνες περιορίζουν την ευελιξία του συστήματος, καθιστώντας δύσκολη την ενσωμάτωση νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και πρακτικών. Η ανάγκη για μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα οδήγησε στη σταδιακή υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, τα οποία βασίζονται σε αρχές και επιτρέπουν την άσκηση επαγγελματικής κρίσης.

Επιπλέον, η λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών δραστηριοτήτων επηρεάζεται από φορολογικούς και θεσμικούς παράγοντες, οι οποίοι διαμορφώνουν το πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών. Η αναβαλλόμενη φορολογία, για παράδειγμα, αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της λογιστικής των τραπεζών, επηρεάζοντας τόσο την κερδοφορία όσο και την κεφαλαιακή τους επάρκεια (Kyriazopoulos et al., 2019). Παράλληλα, οι συγχωνεύσεις και εξαγορές, που αποτέλεσαν βασικό εργαλείο αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, επηρεάζουν τη δομή των λογιστικών στοιχείων και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων (Kyriazopoulos & Logotheti, 2019).

2.4 Ιστορική εξέλιξη της λογιστικής των τραπεζών στην Ελλάδα

Η ιστορική εξέλιξη της λογιστικής των τραπεζών στην Ελλάδα αντανακλά τις βαθύτερες μεταβολές που σημειώθηκαν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στη δομή της ελληνικής οικονομίας. Στα πρώτα στάδια ανάπτυξης του τραπεζικού τομέα, η λογιστική λειτουργία ήταν περιορισμένης πολυπλοκότητας και βασιζόταν κυρίως σε απλές πρακτικές καταγραφής συναλλαγών, χωρίς ενιαίο θεσμικό πλαίσιο και χωρίς σαφή διαχωρισμό μεταξύ λογιστικής

πληροφόρησης και διοικητικής παρακολούθησης. Ωστόσο, η σταδιακή επέκταση του τραπεζικού συστήματος και η αύξηση της πολυπλοκότητας των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων κατέστησαν αναγκαία τη δημιουργία πιο οργανωμένων και τυποποιημένων λογιστικών πρακτικών.

Η εισαγωγή του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου αποτέλεσε σημαντικό ορόσημο στην εξέλιξη της λογιστικής στην Ελλάδα, καθώς καθιέρωσε ενιαίους κανόνες καταγραφής και παρουσίας των οικονομικών στοιχείων. Αν και οι τράπεζες δεν μπορούσαν να εφαρμόσουν πλήρως το γενικό αυτό πλαίσιο λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους, το ΕΓΛΣ επηρέασε καθοριστικά τη δομή της λογιστικής πληροφόρησης και τη φιλοσοφία της οικονομικής απεικόνισης. Η θεσμοθέτηση του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών αποτέλεσε το επόμενο στάδιο εξέλιξης, εισάγοντας εξειδικευμένες διαδικασίες που ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου πριν την οικονομική κρίση, η λογιστική των τραπεζών στην Ελλάδα χαρακτηριζόταν από σχετική σταθερότητα, αλλά και από περιορισμένη ενσωμάτωση διεθνών πρακτικών. Η ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ και η αυξανόμενη διεθνοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος δημιούργησαν νέες απαιτήσεις για διαφάνεια και συγκρισιμότητα, οδηγώντας σταδιακά στην υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Η μετάβαση αυτή αποτέλεσε καθοριστική καμπή, καθώς εισήγαγε νέες έννοιες αποτίμησης και ενίσχυσε τον ρόλο της επαγγελματικής κρίσης στη λογιστική πρακτική.

Η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα μετά το 2009 ανέδειξε τις αδυναμίες του υφιστάμενου λογιστικού και εποπτικού πλαισίου, καθιστώντας αναγκαία την περαιτέρω αναβάθμιση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Η ανάγκη για αξιόπιστη αποτύπωση των κινδύνων και των ζημιών οδήγησε σε ενίσχυση της εποπτείας και σε μεγαλύτερη εξάρτηση από τα λογιστικά δεδομένα για τη λήψη αποφάσεων. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται άμεσα με τη γενικότερη ανάπτυξη του τραπεζικού τομέα και τη συμβολή του στην οικονομία, καθώς η αποτελεσματική λειτουργία των τραπεζών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της πληροφόρησης που διαθέτουν (Floros, 2020).

Παράλληλα, οι διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, όπως οι συγχωνεύσεις και εξαγορές, επηρέασαν σημαντικά τη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Οι διαδικασίες αυτές οδήγησαν σε αναδιάρθρωση των

ισολογισμών και σε αλλαγές στη σύνθεση των ιδίων κεφαλαίων, γεγονός που υπογραμμίζει τον ρόλο της λογιστικής ως εργαλείου στρατηγικής διαχείρισης και προσαρμογής (Kyriazopoulos & Logotheti, 2019). Επιπλέον, η σημασία της αναβαλλόμενης φορολογίας αναδείχθηκε έντονα κατά την περίοδο της κρίσης, επηρεάζοντας τόσο την κερδοφορία όσο και την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Kyriazopoulos et al., 2019).

Στη σύγχρονη εποχή, η λογιστική των τραπεζών στην Ελλάδα έχει μετασχηματιστεί σε ένα σύνθετο σύστημα που ενσωματώνει διεθνή πρότυπα, εποπτικές απαιτήσεις και τεχνολογικές καινοτομίες. Η ιστορική της εξέλιξη καταδεικνύει μια συνεχή διαδικασία προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και στις απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς, με στόχο τη διασφάλιση της διαφάνειας και της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.

2.5 Η σημασία της λογιστικής πληροφόρησης στο τραπεζικό σύστημα

Η λογιστική πληροφόρηση αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος, καθώς παρέχει τα απαραίτητα δεδομένα για τη λήψη αποφάσεων τόσο από τη διοίκηση των τραπεζών όσο και από εξωτερικούς χρήστες, όπως επενδυτές, εποπτικές αρχές και αγορές. Η ποιότητα, η αξιοπιστία και η διαφάνεια της λογιστικής πληροφόρησης επηρεάζουν άμεσα την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των τραπεζών και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η σημασία της λογιστικής πληροφόρησης αναδεικνύεται ιδιαίτερα μέσω της σχέσης της με τις κεφαλαιαγορές. Οι επενδυτές βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία για την αξιολόγηση της απόδοσης και του κινδύνου των τραπεζών. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι μεταβολές στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση επηρεάζουν άμεσα τις τιμές των τραπεζικών μετοχών και τη συμπεριφορά των επενδυτών, ιδιαίτερα σε περιόδους αυξημένης αβεβαιότητας (Petrakis et al., 2022). Επιπλέον, η μεταβλητότητα των αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών συνδέεται στενά με την ποιότητα και τη συχνότητα της πληροφόρησης, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της λογιστικής ως μηχανισμού μετάδοσης πληροφοριών στην αγορά (Tsagkanos et al., 2021).

Η λογιστική πληροφόρηση διαδραματίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση κινδύνων και στην εποπτεία των τραπεζών. Οι εποπτικές αρχές βασίζονται στα λογιστικά δεδομένα για την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της φερεγγυότητας των τραπεζών, ενώ οι ίδιες οι τράπεζες χρησιμοποιούν τα δεδομένα αυτά για τη διαμόρφωση στρατηγικών διαχείρισης κινδύνου. Η σημασία της αξιόπιστης πληροφόρησης καθίσταται ιδιαίτερα εμφανής σε

περιόδους κρίσης, όπου η έγκαιρη αναγνώριση ζημιών και η σωστή αποτίμηση των κινδύνων είναι καθοριστικής σημασίας για τη διατήρηση της σταθερότητας του συστήματος (Dedeloudis et al., 2025). Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 ενίσχυσε περαιτέρω τον ρόλο της λογιστικής πληροφόρησης, εισάγοντας πιο προληπτικές μεθόδους αναγνώρισης πιστωτικών ζημιών και βελτιώνοντας την ποιότητα της πληροφόρησης (Rompotis & Balios, 2024).

Παράλληλα, η λογιστική πληροφόρηση συμβάλλει στην ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της διαφάνειας. Η δημοσιοποίηση αξιόπιστων οικονομικών στοιχείων ενισχύει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και βελτιώνει την εικόνα των τραπεζών στην αγορά. Στην ελληνική περίπτωση, η ενσωμάτωση στρατηγικών βιωσιμότητας και η δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών αποτελούν σημαντικές εξελίξεις που διευρύνουν τον ρόλο της λογιστικής πληροφόρησης (Garefalakis et al., 2025; Kotzaivazoglou et al., 2023).

Η τεχνολογική πρόοδος έχει επίσης επηρεάσει σημαντικά τη φύση και τη λειτουργία της λογιστικής πληροφόρησης. Η ψηφιακή μετάβαση των τραπεζών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας, οδήγησε σε βελτίωση της ποιότητας και της ταχύτητας της πληροφόρησης, καθώς και σε ανάπτυξη νέων εργαλείων ανάλυσης δεδομένων (Boufounou et al., 2022). Η χρήση πληροφοριακών συστημάτων και ψηφιακών εφαρμογών ενισχύει την ακρίβεια της λογιστικής πληροφόρησης και επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση των κινδύνων και των ευκαιριών.

Κεφάλαιο 3ο | Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ)

3.1 Έννοια και σκοπός των ΔΠΧΑ

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) συνιστούν ένα ολοκληρωμένο και δυναμικό σύστημα λογιστικών αρχών, το οποίο έχει ως βασικό στόχο την ενοποίηση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης σε παγκόσμιο επίπεδο και την ενίσχυση της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων μεταξύ επιχειρήσεων και χωρών. Η ανάπτυξή τους αντανακλά την ανάγκη για ένα ενιαίο λογιστικό πλαίσιο, ικανό να υποστηρίξει τη λειτουργία των διεθνοποιημένων κεφαλαιαγορών και να μειώσει τις ασυμμετρίες πληροφόρησης μεταξύ διοίκησης και επενδυτών. Σε αντίθεση με τα εθνικά λογιστικά συστήματα, τα οποία συχνά βασίζονται σε κανόνες και φορολογικές επιταγές, τα ΔΠΧΑ εδράζονται σε αρχές (principle-based standards), δίνοντας έμφαση στην επαγγελματική κρίση και στην πιστή απεικόνιση της οικονομικής πραγματικότητας. Η προσέγγιση αυτή επιδιώκει την αποτύπωση της ουσίας των συναλλαγών και όχι απλώς της νομικής τους μορφής, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Verriest et al., 2013).

Ο βασικός σκοπός των ΔΠΧΑ είναι η παροχή χρήσιμης, αξιόπιστης και συγκρίσιμης πληροφόρησης στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, ιδίως στους επενδυτές, τους πιστωτές και τις εποπτικές αρχές. Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση που παράγεται στο πλαίσιο των ΔΠΧΑ αποσκοπεί στη διευκόλυνση της λήψης οικονομικών αποφάσεων, μειώνοντας την αβεβαιότητα και ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα των αγορών. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη διαφάνεια και στην έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων, ιδίως στον τραπεζικό τομέα, όπου η ποιότητα της πληροφόρησης συνδέεται άμεσα με τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ, και ειδικότερα του ΔΠΧΑ 9, έχει συμβάλει στην ενίσχυση της διαφάνειας μέσω της εισαγωγής πιο προληπτικών μεθόδων αποτίμησης των πιστωτικών ζημιών (Bischof et al., 2021).

Στο πλαίσιο αυτό, το ΔΠΧΑ 9 αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πρότυπα, καθώς εισάγει το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (Expected Credit Losses – ECL), το οποίο αντικαθιστά το προηγούμενο μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών. Η μετάβαση αυτή αντανακλά μια θεμελιώδη αλλαγή στη φιλοσοφία της λογιστικής, καθώς επιδιώκεται η έγκαιρη αναγνώριση των ζημιών πριν αυτές καταστούν ορατές μέσω πραγματικών γεγονότων

αθέτησης. Η αλλαγή αυτή θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική για την αποφυγή της υπερβολικής καθυστέρησης στην αναγνώριση ζημιών, η οποία είχε παρατηρηθεί κατά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση (Cohen & Edwards, 2017). Παράλληλα, η εφαρμογή του μοντέλου ECL ενισχύει τη σύνδεση μεταξύ λογιστικής πληροφόρησης και διαχείρισης κινδύνου, καθιστώντας τη λογιστική εργαλείο πρόβλεψης και όχι απλώς καταγραφής.

Ωστόσο, η υιοθέτηση των ΔΠΧΑ δεν στερείται προκλήσεων και προβληματισμών. Η αυξημένη εξάρτηση από την επαγγελματική κρίση και από εκτιμήσεις σχετικά με μελλοντικές οικονομικές συνθήκες εισάγει έναν βαθμό υποκειμενικότητας στη λογιστική διαδικασία. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε διαφοροποιήσεις στις πρακτικές μεταξύ τραπεζών και να επηρεάσει τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Επιπλέον, η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έχει συνδεθεί με ζητήματα διαχείρισης κερδών, καθώς οι διοικήσεις των τραπεζών ενδέχεται να χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για πιστωτικές ζημίες ως εργαλείο εξομάλυνσης των αποτελεσμάτων (Groff & Mörec, 2021). Η διάσταση αυτή αναδεικνύει τη σημασία της εποπτείας και της διαφάνειας στη διαδικασία εφαρμογής των προτύπων.

Η επίδραση των ΔΠΧΑ επεκτείνεται και στο μακροοικονομικό επίπεδο, καθώς επηρεάζει τη συμπεριφορά των τραπεζών ως προς τη χορήγηση πιστώσεων και τη διαχείριση κινδύνων. Μελέτες έχουν δείξει ότι τα συστήματα πρόβλεψης ζημιών μπορούν να εμφανίζουν προκυκλική συμπεριφορά, ενισχύοντας τις οικονομικές διακυμάνσεις, ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης (Bikker & Vervliet, 2018). Ωστόσο, το μοντέλο των αναμενόμενων ζημιών θεωρείται ότι περιορίζει εν μέρει τις επιπτώσεις αυτές, επιτρέποντας την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και τη δημιουργία αποθεμάτων σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης (Abad & Suarez, 2018). Η σύνδεση μεταξύ λογιστικής και πραγματικής οικονομίας καθίσταται ιδιαίτερα εμφανής, καθώς οι λογιστικές πρακτικές επηρεάζουν τη συμπεριφορά των τραπεζών και, κατ' επέκταση, τη διαθεσιμότητα πιστώσεων στην οικονομία (Pool et al., 2015).

Παράλληλα, τα ΔΠΧΑ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, καθώς οι λογιστικές προβλέψεις επηρεάζουν άμεσα τα ίδια κεφάλαια και τους εποπτικούς δείκτες. Η σχέση αυτή αναδεικνύει την αλληλεπίδραση μεταξύ λογιστικής και εποπτικής ρύθμισης, η οποία αποτελεί βασικό ζήτημα στη διεθνή βιβλιογραφία. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έχει ενισχύσει τη σύνδεση αυτή, δημιουργώντας νέες προκλήσεις για τις εποπτικές αρχές, οι οποίες καλούνται να εξισορροπήσουν την ανάγκη για διαφάνεια με τη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (Novotny-Farkas, 2016). Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών έχει εισαγάγει κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του

προτύπου, με στόχο την ομοιομορφία και την αποφυγή υπερβολικών διακυμάνσεων στα κεφάλαια των τραπεζών (European Banking Authority, 2021).

Η υιοθέτηση ενός κοινού λογιστικού πλαισίου δεν εγγυάται από μόνη της υψηλή ποιότητα πληροφόρησης. Η ελληνική εμπειρία δείχνει ότι τα οφέλη των ΔΠΧΑ εξαρτώνται από το θεσμικό περιβάλλον, την εταιρική διακυβέρνηση και τη συνέπεια της εφαρμογής. Η βελτίωση της λογιστικής ποιότητας μετά την υιοθέτηση των ΔΠΧΑ στην Ελλάδα έχει τεκμηριωθεί εμπειρικά, χωρίς όμως να σημαίνει ότι περιορίστηκε πλήρως η διακριτική ευχέρεια των διοικήσεων (Dimitropoulos et al., 2013). Επομένως, η αξιολόγηση των προτύπων πρέπει να διαχωρίζει την ποιότητα του κανόνα από την ποιότητα της εφαρμογής του. Ιδίως στο ΔΠΧΑ 9, η επαγγελματική κρίση είναι αναγκαία για να αποτυπώσει σύνθετους κινδύνους, αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί χώρο για διαφορετικές εκτιμήσεις και μειώνει τη μηχανική συγκρισιμότητα μεταξύ τραπεζών.

3.2 Θεμελιώδεις αρχές των ΔΠΧΑ

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) θεμελιώνονται σε ένα σύνολο αρχών που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ποιότητας, της αξιοπιστίας και της συγκρισιμότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά λογιστικά συστήματα που βασίζονται σε λεπτομερείς κανόνες, τα ΔΠΧΑ ακολουθούν μια αρχή-κεντρική (principle-based) προσέγγιση, η οποία δίνει έμφαση στην οικονομική ουσία των συναλλαγών και όχι αποκλειστικά στη νομική τους μορφή. Η φιλοσοφία αυτή επιτρέπει την ευελιξία στην εφαρμογή των προτύπων, αλλά ταυτόχρονα απαιτεί υψηλό επίπεδο επαγγελματικής κρίσης από τους συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων. Η μετάβαση σε ένα τέτοιο πλαίσιο συνδέεται άμεσα με τη βελτίωση της ποιότητας της λογιστικής πληροφόρησης, καθώς ενισχύει την ικανότητα των οικονομικών καταστάσεων να αντικατοπτρίζουν την πραγματική οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων (Verriest et al., 2013).

Μία από τις βασικότερες αρχές των ΔΠΧΑ είναι η αρχή της «πιστής απεικόνισης» (faithful representation), η οποία απαιτεί οι οικονομικές καταστάσεις να αποτυπώνουν με ακρίβεια και πληρότητα τα οικονομικά γεγονότα. Η αρχή αυτή συμπληρώνεται από την έννοια της «συνάφειας» (relevance), σύμφωνα με την οποία οι πληροφορίες που παρέχονται πρέπει να είναι χρήσιμες για τη λήψη αποφάσεων από τους χρήστες. Η συνδυασμένη εφαρμογή των δύο αυτών αρχών διασφαλίζει ότι η χρηματοοικονομική πληροφόρηση είναι τόσο αξιόπιστη όσο

και χρήσιμη, μειώνοντας την αβεβαιότητα και ενισχύοντας τη λειτουργία των κεφαλαιαγορών. Στον τραπεζικό τομέα, η σημασία αυτών των αρχών είναι ιδιαίτερα έντονη, καθώς οι επενδυτές και οι εποπτικές αρχές βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα δημοσιευμένα στοιχεία για την αξιολόγηση της φερεγγυότητας και του κινδύνου των τραπεζών.

Μια άλλη θεμελιώδης αρχή των ΔΠΧΑ είναι η χρήση της εύλογης αξίας (fair value) ως βασικής μεθόδου αποτίμησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων. Η προσέγγιση αυτή επιδιώκει την αποτύπωση της τρέχουσας οικονομικής αξίας των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της αγοράς. Η εφαρμογή της εύλογης αξίας έχει ιδιαίτερη σημασία για τις τράπεζες, οι οποίες διαχειρίζονται μεγάλο όγκο χρηματοοικονομικών μέσων. Ωστόσο, η χρήση της εύλογης αξίας έχει προκαλέσει και προβληματισμούς, ιδίως σε περιόδους χρηματοπιστωτικής αστάθειας, όπου οι αγορές ενδέχεται να παρουσιάζουν έντονες διακυμάνσεις. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αποτίμηση σε εύλογες αξίες μπορεί να ενισχύσει την προκύκλικότητα και να επηρεάσει αρνητικά τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος (Bikker & Vervliet, 2018).

Ιδιαίτερη θέση στις θεμελιώδεις αρχές των ΔΠΧΑ κατέχει η έννοια της έγκαιρης αναγνώρισης των ζημιών, η οποία ενσωματώνεται στο πρότυπο ΔΠΧΑ 9 μέσω του μοντέλου των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Σε αντίθεση με το προηγούμενο μοντέλο, το οποίο βασιζόταν σε πραγματοποιηθείσες ζημιές, το νέο πλαίσιο απαιτεί την εκτίμηση των μελλοντικών ζημιών με βάση προβλέψεις για τις οικονομικές συνθήκες και τη συμπεριφορά των δανειοληπτών. Η αρχή αυτή ενισχύει τη διαφάνεια και επιτρέπει την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων, συμβάλλοντας στη βελτίωση της διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου (Cohen & Edwards, 2017). Παράλληλα, η εφαρμογή του μοντέλου αυτού συνδέεται με τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς μειώνει την πιθανότητα αιφνιδίων και μεγάλων προσαρμογών στις οικονομικές καταστάσεις (Bischof et al., 2021).

Η αρχή της συγκρισιμότητας αποτελεί επίσης βασικό στοιχείο των ΔΠΧΑ, καθώς επιτρέπει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να συγκρίνουν τις επιδόσεις διαφορετικών επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από τη χώρα δραστηριοποίησής τους. Η εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών σε διεθνές επίπεδο διευκολύνει τη λειτουργία των κεφαλαιαγορών και ενισχύει την κινητικότητα των κεφαλαίων. Ωστόσο, η επίτευξη πλήρους συγκρισιμότητας δεν είναι πάντοτε εφικτή, λόγω της διαφορετικής εφαρμογής των προτύπων και της χρήσης επαγγελματικής κρίσης. Οι διαφοροποιήσεις αυτές μπορεί να επηρεάσουν την αξιοπιστία των συγκρίσεων και να δημιουργήσουν προκλήσεις για τους επενδυτές και τις εποπτικές αρχές.

Επιπλέον, τα ΔΠΧΑ ενσωματώνουν την αρχή της συνέπειας (consistency), σύμφωνα με την οποία οι λογιστικές πολιτικές πρέπει να εφαρμόζονται με σταθερό τρόπο από περίοδο σε περίοδο, ώστε να διασφαλίζεται η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Η αρχή αυτή επιτρέπει στους χρήστες να εντοπίζουν τάσεις και να αξιολογούν τη διαχρονική εξέλιξη της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης. Παράλληλα, η αρχή της πλήρους γνωστοποίησης (full disclosure) απαιτεί την παροχή όλων των απαραίτητων πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Τέλος, οι θεμελιώδεις αρχές των ΔΠΧΑ συνδέονται στενά με το εποπτικό πλαίσιο και τη διαχείριση κινδύνων, ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα. Η αλληλεπίδραση μεταξύ λογιστικών προτύπων και εποπτικών κανόνων αποτελεί βασικό ζήτημα, καθώς οι λογιστικές αποτιμήσεις επηρεάζουν άμεσα τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και τις αποφάσεις των εποπτικών αρχών. Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ απαιτεί συνεπώς μια ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για διαφάνεια και της διατήρησης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (Novotny-Farkas, 2016).

3.3 Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο εφαρμογής

Η εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) εντάσσεται σε ένα πολυεπίπεδο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο διαμορφώνεται σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Η ανάγκη για εναρμόνιση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και ενίσχυση της διαφάνειας στις κεφαλαιαγορές οδήγησε στην υιοθέτηση των ΔΠΧΑ ως ενιαίου συστήματος αναφοράς για τις εισηγμένες εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η θεσμοθέτηση αυτή αποτέλεσε σημαντικό βήμα προς την ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών και τη διευκόλυνση της διασυννοριακής επενδυτικής δραστηριότητας.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το βασικό νομοθετικό κείμενο που καθιέρωσε την υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΠΧΑ είναι ο Κανονισμός (ΕΚ) 1606/2002⁶ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σύμφωνα με τον οποίο όλες οι εισηγμένες εταιρείες των κρατών-μελών υποχρεούνται να καταρτίζουν τις ενοποιημένες οικονομικές τους καταστάσεις βάσει των ΔΠΧΑ από το 2005 και εφεξής. Ο κανονισμός αυτός έχει άμεση ισχύ στα κράτη-μέλη και δεν απαιτεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο, γεγονός που ενισχύει την ομοιομορφία

⁶ Κανονισμός (ΕΚ) 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, «Για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων», ΕΕ L 243/11.9.2002

της εφαρμογής των προτύπων. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της διαδικασίας υιοθέτησης (endorsement process), εγκρίνει τα επιμέρους πρότυπα και τις τροποποιήσεις τους πριν από την εφαρμογή τους εντός της Ένωσης.

Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ συμπληρώνεται από ένα ευρύτερο κανονιστικό πλαίσιο που αφορά την εποπτεία των τραπεζών και τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι κανονισμοί και οι οδηγίες που εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EBA), καθώς και από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), οι οποίοι καθορίζουν τον τρόπο ενσωμάτωσης των λογιστικών δεδομένων στους εποπτικούς δείκτες. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, για παράδειγμα, συνοδεύτηκε από ειδικές κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, με στόχο την ομαλή μετάβαση και την αποφυγή απότομων επιπτώσεων στα ίδια κεφάλαια των τραπεζών (European Banking Authority, 2021). Η ανάγκη αυτή αναδεικνύει την αλληλεπίδραση μεταξύ λογιστικών και εποπτικών κανόνων, καθώς οι αλλαγές στη λογιστική αποτίμηση επηρεάζουν άμεσα τη φερεγγυότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Σε διεθνές επίπεδο, τα ΔΠΧΑ εκδίδονται από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), το οποίο αποτελεί τον βασικό φορέα διαμόρφωσης των προτύπων. Η λειτουργία του IASB βασίζεται σε διαδικασίες διαβούλευσης και αξιολόγησης των επιπτώσεων των προτύπων, με στόχο την εξασφάλιση της ποιότητας και της αποδοχής τους από τη διεθνή κοινότητα. Η υιοθέτηση των προτύπων από τις εθνικές νομοθεσίες και τις περιφερειακές ενώσεις, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ενισχύει τη διεθνή σύγκλιση και τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Στην ελληνική έννομη τάξη, η εφαρμογή των ΔΠΧΑ συνδέεται με την ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών κανονισμών και την προσαρμογή του εθνικού λογιστικού πλαισίου. Οι εισηγμένες εταιρείες στην Ελλάδα υποχρεούνται να εφαρμόζουν τα ΔΠΧΑ σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1606/2002, ενώ η εφαρμογή τους επεκτάθηκε και σε άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων μέσω εθνικών νομοθετικών ρυθμίσεων. Παράλληλα, ο Ν. 4308/2014, ο οποίος εισήγαγε τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, εναρμόνισε σε μεγάλο βαθμό το εθνικό λογιστικό πλαίσιο με τα διεθνή πρότυπα, επιτρέποντας τη χρήση αρχών και μεθόδων που προσεγγίζουν τα ΔΠΧΑ.

Ιδιαίτερη σημασία για τον τραπεζικό τομέα έχει η διασύνδεση των ΔΠΧΑ με το εποπτικό πλαίσιο της Βασιλείας (Basel III), το οποίο καθορίζει τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας. Η αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο πλαισίων δημιουργεί προκλήσεις, καθώς

οι λογιστικές αποτιμήσεις μπορεί να επηρεάζουν τους εποπτικούς δείκτες και να απαιτούν προσαρμογές από τις αρχές. Η εφαρμογή του μοντέλου των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών στο πλαίσιο του ΔΠΧΑ 9 έχει ενισχύσει τη σύνδεση αυτή, καθώς οι προβλέψεις για ζημίες επηρεάζουν άμεσα τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών (Bischof et al., 2021). Για τον λόγο αυτό, οι εποπτικές αρχές έχουν εισαγάγει μεταβατικά μέτρα, προκειμένου να περιορίσουν τις επιπτώσεις της εφαρμογής του προτύπου.

Παράλληλα, το κανονιστικό πλαίσιο περιλαμβάνει και κανόνες που αφορούν τη διαφάνεια και τη δημοσιοποίηση πληροφοριών, όπως η Οδηγία 2013/34/ΕΕ⁷ για τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και η Οδηγία 2014/95/ΕΕ⁸ για τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Οι ρυθμίσεις αυτές ενισχύουν τη διαφάνεια και επεκτείνουν το πεδίο της χρηματοοικονομικής αναφοράς, ενσωματώνοντας στοιχεία που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και την εταιρική διακυβέρνηση.

3.4 Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ στον τραπεζικό τομέα

Η εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στον τραπεζικό τομέα συνιστά μια βαθιά θεσμική και λειτουργική μεταβολή, καθώς δεν αφορά μόνο την τεχνική αναμόρφωση των οικονομικών καταστάσεων, αλλά επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες αντιλαμβάνονται, μετρούν και διαχειρίζονται τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο. Ο τραπεζικός τομέας διαφοροποιείται ουσιωδώς από άλλους κλάδους, διότι το ενεργητικό του αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από χρηματοοικονομικά μέσα, δανειακές απαιτήσεις και στοιχεία που ενσωματώνουν πιστωτικό κίνδυνο. Για τον λόγο αυτό, η εφαρμογή των ΔΠΧΑ και ιδίως του ΔΠΧΑ 9 έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς εισάγει ένα πιο σύνθετο και προληπτικό πλαίσιο αναγνώρισης ζημιών. Το πρότυπο αυτό αντικατέστησε το προηγούμενο μοντέλο των πραγματοποιηθεισών ζημιών του ΔΛΠ 39 με το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, μετατοπίζοντας τη λογιστική προσέγγιση από την εκ των υστέρων καταγραφή της ζημίας στην εκ των προτέρων εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Cohen & Edwards, 2017). Η μεταβολή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία για τις τράπεζες, καθώς τις υποχρεώνει να ενσωματώνουν στις προβλέψεις τους όχι μόνο ιστορικά δεδομένα, αλλά και μελλοντικές

⁷ Οδηγία 2013/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, «Σχετικά με τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις», ΕΕ L 182/29.6.2013

⁸ Οδηγία 2014/95/ΕΕ, «Για τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών», ΕΕ L 330/15.11.2014

εκτιμήσεις για τη μακροοικονομική πορεία, τη φερεγγυότητα των δανειοληπτών και τη συνολική ποιότητα των χαρτοφυλακίων τους.

Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ στον τραπεζικό τομέα συνδέεται επίσης με τη στενή σχέση μεταξύ λογιστικής και εποπτικής ρύθμισης. Οι προβλέψεις για πιστωτικές ζημίες επηρεάζουν άμεσα τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών και, κατά συνέπεια, τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας. Αυτό σημαίνει ότι οι λογιστικές επιλογές και οι εκτιμήσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των ΔΠΧΑ δεν έχουν μόνο πληροφοριακό χαρακτήρα, αλλά μπορούν να επηρεάσουν τη δυνατότητα των τραπεζών να χρηματοδοτούν την οικονομία και να ανταποκρίνονται στις εποπτικές απαιτήσεις. Η διεθνής βιβλιογραφία έχει αναδείξει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ ΔΠΧΑ 9 και τραπεζικής εποπτείας δημιουργεί ένα πεδίο έντασης, καθώς η ανάγκη για έγκαιρη και διαφανή αναγνώριση ζημιών πρέπει να συνδυαστεί με την ανάγκη διατήρησης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (Novotny-Farkas, 2016). Στο ίδιο πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών έχει επισημάνει ότι η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 απαιτεί ισχυρά συστήματα διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, συνεπή μοντέλα αποτίμησης και επαρκείς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, ώστε να περιοριστούν οι διαφοροποιήσεις στην εφαρμογή του προτύπου μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων (European Banking Authority, 2021).

Παράλληλα, η εφαρμογή των ΔΠΧΑ επηρεάζει τη συμπεριφορά των τραπεζών απέναντι στον πιστωτικό κύκλο. Η έγκαιρη αναγνώριση αναμενόμενων ζημιών μπορεί να λειτουργήσει ως μηχανισμός προληπτικής θωράκισης, καθώς οι τράπεζες σχηματίζουν προβλέψεις πριν η οικονομική επιδείνωση μετατραπεί σε πραγματική αθέτηση υποχρεώσεων. Ωστόσο, η ίδια διαδικασία μπορεί να ενισχύσει την προκυκλικότητα, ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης, όταν οι αρνητικές μακροοικονομικές προσδοκίες οδηγούν σε απότομη αύξηση των προβλέψεων και περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης. Οι Abad και Suarez (2018) επισημαίνουν ότι το ΔΠΧΑ 9 έχει σημαντικές κυκλικές επιπτώσεις, καθώς οι προβλέψεις που βασίζονται σε μελλοντικές εκτιμήσεις μπορούν να εντείνουν τις μεταβολές στον τραπεζικό ισολογισμό. Αντίστοιχα, οι Bikker και Vervliet (2018) τονίζουν ότι η συμπεριφορά των τραπεζικών προβλέψεων μπορεί να συνδέεται με τον οικονομικό κύκλο, επηρεάζοντας τη σταθερότητα του πιστωτικού συστήματος.

Η ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων αποτελεί χαρακτηριστικό πεδίο στο οποίο η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 απαιτεί ουσιαστική κρίση. Η επιλογή του επιχειρηματικού μοντέλου και η αξιολόγηση των συμβατικών ταμειακών ροών δεν είναι απλές τεχνικές δοκιμές, αλλά επηρεάζουν τη θέση στην οποία αναγνωρίζονται οι μεταβολές αξίας

και, κατ' επέκταση, τη μεταβλητότητα των αποτελεσμάτων και των ιδίων κεφαλαίων. Η σχετική βιβλιογραφία δείχνει ότι οι επιλογές ταξινόμησης συνδέονται με οικονομικά κίνητρα και συνέπειες για την πληροφόρηση (Pinto & Morais, 2022). Η διαπίστωση αυτή ενισχύει την ανάγκη να αξιολογούνται όχι μόνο οι αριθμοί που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, αλλά και οι κρίσιμες παραδοχές πίσω από αυτούς.

3.5 Πλεονεκτήματα και προκλήσεις εφαρμογής

Τα βασικά πλεονεκτήματα της εφαρμογής των ΔΠΧΑ στον τραπεζικό τομέα συνδέονται με την ενίσχυση της διαφάνειας, της συγκρισιμότητας και της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Μέσω της υιοθέτησης κοινών λογιστικών αρχών, οι οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών καθίστανται περισσότερο συγκρίσιμες σε διεθνές επίπεδο, γεγονός που διευκολύνει τους επενδυτές, τους πιστωτές και τις εποπτικές αρχές στην αξιολόγηση της οικονομικής θέσης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η βελτίωση της ποιότητας της πληροφόρησης μειώνει την ασυμμετρία πληροφόρησης και συμβάλλει στη λειτουργία πιο αποτελεσματικών αγορών. Ιδίως στον τραπεζικό κλάδο, όπου η εμπιστοσύνη αποτελεί θεμέλιο της σταθερότητας, η δυνατότητα έγκαιρης αναγνώρισης κινδύνων θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Οι Bischof, Laux και Leuz (2021) υποστηρίζουν ότι η λογιστική των προβλέψεων μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζεται με συνέπεια και εποπτική επάρκεια.

Ωστόσο, η εφαρμογή των ΔΠΧΑ δημιουργεί και ουσιώδεις προκλήσεις. Η χρήση εκτιμήσεων, μοντέλων και μακροοικονομικών προβλέψεων αυξάνει την πολυπλοκότητα της λογιστικής διαδικασίας και καθιστά αναγκαία την ύπαρξη προηγμένων πληροφοριακών συστημάτων, επαρκών δεδομένων και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. Επιπλέον, η αυξημένη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης μπορεί να οδηγήσει σε διαφοροποιήσεις μεταξύ τραπεζών ή ακόμη και σε πρακτικές διαχείρισης αποτελεσμάτων. Οι Groff και Mörec (2021) επισημαίνουν ότι η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 μπορεί να συνδεθεί με ζητήματα earnings management, καθώς οι προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό κρίσης. Συνεπώς, η επιτυχής εφαρμογή των ΔΠΧΑ προϋποθέτει όχι μόνο τεχνική συμμόρφωση, αλλά και ουσιαστική ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης, της εποπτείας και των εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου. Συνολικά, τα ΔΠΧΑ προσφέρουν ένα πιο διαφανές και διεθνώς εναρμονισμένο πλαίσιο πληροφόρησης, αλλά η πραγματική τους αποτελεσματικότητα εξαρτάται από την ποιότητα εφαρμογής τους, τη θεσμική ωριμότητα του τραπεζικού

συστήματος και την ικανότητα των εποπτικών αρχών να περιορίζουν τις στρεβλώσεις χωρίς να υπονομεύουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Συνολικά, τα πλεονεκτήματα των ΔΠΧΑ είναι ουσιαστικά, αλλά δεν πρέπει να παρουσιάζονται ως αυτόματα ή χωρίς κόστος. Η μεγαλύτερη συνάφεια της πληροφόρησης μπορεί να συνοδεύεται από αυξημένη μεταβλητότητα, η έγκαιρη αναγνώριση ζημιών από προκυκλικές πιέσεις και η αρχή-κεντρική προσέγγιση από διαφοροποιήσεις στην εφαρμογή. Οι αντιδράσεις της αγοράς πριν από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 υποδηλώνουν ότι οι επενδυτές αναγνώριζαν εκ των προτέρων τη σημασία αυτών των αλλαγών (Onali & Ginesti, 2014). Κατά συνέπεια, η ορθή αξιολόγηση του προτύπου απαιτεί ταυτόχρονη εξέταση της διαφάνειας, της κεφαλαιακής επίδρασης και των κινήτρων της διοίκησης.

Κεφάλαιο 4ο | Μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα ΔΠΧΑ

4.1 Η διαδικασία μετάβασης

Η μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αποτέλεσε μια ουσιαστική μεταβολή όχι μόνο λογιστικής τεχνικής, αλλά και λογιστικής φιλοσοφίας. Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών είχε ως βασική επιδίωξη την τυποποιημένη ταξινόμηση των λογαριασμών, την ομοιομορφία στην καταγραφή των τραπεζικών συναλλαγών και την εξυπηρέτηση των αναγκών ελέγχου και εποπτείας σε ένα εθνικό λογιστικό περιβάλλον. Αντίθετα, τα ΔΠΧΑ στηρίζονται σε ένα πλαίσιο αρχών, στο οποίο προέχει η οικονομική ουσία των συναλλαγών, η εύλογη παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης και η παροχή χρήσιμης πληροφόρησης προς επενδυτές, πιστωτές και λοιπούς ενδιαφερόμενους χρήστες. Η μετάβαση, επομένως, δεν μπορεί να νοηθεί ως απλή αντικατάσταση λογαριασμών, αλλά ως αναδιάρθρωση του τρόπου με τον οποίο οι τράπεζες αναγνωρίζουν, αποτιμούν και παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά τους στοιχεία.

Στον τραπεζικό τομέα, η διαδικασία μετάβασης υπήρξε ιδιαίτερα απαιτητική, διότι οι τράπεζες διαχειρίζονται μεγάλο όγκο χαρτοφυλάκια δανείων, καταθέσεων, παραγώγων και λοιπών χρηματοοικονομικών μέσων. Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ, και ιδίως του ΔΠΧΑ 9, επέβαλε την ανάπτυξη νέων συστημάτων αποτίμησης, την ενσωμάτωση μοντέλων πιστωτικού κινδύνου και την αναθεώρηση των διαδικασιών σχηματισμού προβλέψεων. Η βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες αλλαγές στη λογιστική των τραπεζών, καθώς μετέβαλε ριζικά τον τρόπο αναγνώρισης των πιστωτικών ζημιών, εισάγοντας το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών αντί του προηγούμενου μοντέλου των πραγματοποιηθεισών ζημιών (Resti, 2019). Με τον τρόπο αυτό, η λογιστική πληροφόρηση μετατοπίστηκε από την καταγραφή γεγονότων του παρελθόντος στην εκτίμηση κινδύνων που ενδέχεται να υλοποιηθούν στο μέλλον.

Η ελληνική τραπεζική εμπειρία εντάσσεται σε αυτό το διεθνές πλαίσιο, αλλά φέρει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λόγω της προηγούμενης χρηματοοικονομικής κρίσης, του υψηλού αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων και της ανάγκης αποκατάστασης της εμπιστοσύνης προς το τραπεζικό σύστημα. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 στις ελληνικές συστημικές τράπεζες συνδέθηκε με την ανάγκη πιο έγκαιρης και ρεαλιστικής αποτύπωσης των πιστωτικών ζημιών, ιδίως σε χαρτοφυλάκια δανείων που είχαν επηρεαστεί από την κρίση. Οι Rompotis και Balios

(2024) υπογραμμίζουν ότι η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 στις ελληνικές συστημικές τράπεζες είχε σημαντική επίδραση στη λογιστική απεικόνιση των προβλέψεων και στη χρηματοοικονομική τους εικόνα, αναδεικνύοντας τη σημασία της νέας λογιστικής προσέγγισης για την αξιολόγηση της πραγματικής κατάστασης των τραπεζικών ισολογισμών.

4.2 Βασικές διαφορές μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων

Η βασική διαφορά μεταξύ του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών και των ΔΠΧΑ έγκειται στη διαφορετική λογιστική τους λογική. Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών είχε περισσότερο κανονιστικό και τυποποιημένο χαρακτήρα, στηριζόμενο σε προκαθορισμένη διάρθρωση λογαριασμών και σε κανόνες καταγραφής που αποσκοπούσαν στην ομοιομορφία και στην ευκολότερη παρακολούθηση των τραπεζικών πράξεων. Αντίθετα, τα ΔΠΧΑ συγκροτούν ένα πλαίσιο βασισμένο σε αρχές, όπου η επαγγελματική κρίση, η ουσία της συναλλαγής και η εύλογη παρουσίαση έχουν μεγαλύτερη σημασία από τη μηχανική ταξινόμηση των λογιστικών γεγονότων. Η διαφοροποίηση αυτή είναι κρίσιμη, διότι μεταβάλλει τον ρόλο του λογιστή και της διοίκησης της τράπεζας: από εκτελεστές ενός τυποποιημένου σχεδίου μετατρέπονται σε φορείς αξιολόγησης, εκτίμησης και τεκμηρίωσης σύνθετων οικονομικών φαινομένων.

Στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών, η έμφαση δινόταν κυρίως στην τυποποίηση της πληροφορίας και στη διατήρηση μιας ενιαίας λογιστικής γλώσσας εντός του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η λογιστική παρουσίαση είχε περισσότερο ιστορικό και καταγραφικό χαρακτήρα, με σημαντικό ρόλο του ιστορικού κόστους και της τυπικής ταξινόμησης των στοιχείων. Αντίθετα, τα ΔΠΧΑ δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων με βάση την οικονομική τους ουσία, την εύλογη αξία και τις προσδοκίες μελλοντικών ταμειακών ροών. Ιδιαίτερα το ΔΠΧΑ 9 αναδιαμόρφωσε τον τρόπο με τον οποίο ταξινομούνται και αποτιμώνται τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, με κριτήριο τόσο το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισης όσο και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών. Οι Pinto και Morais (2022) επισημαίνουν ότι η ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων υπό το ΔΠΧΑ 9 έχει ουσιαστικές συνέπειες για την παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης, καθώς επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι μεταβολές αξίας αποτυπώνονται στα αποτελέσματα ή στα λοιπά συνολικά εισοδήματα.

Η μετάβαση στα ΔΠΧΑ εισήγαγε επίσης διαφορετική αντίληψη ως προς τη σχέση μεταξύ λογιστικής και κινδύνου. Στο παραδοσιακό κλαδικό πλαίσιο, η λογιστική λειτουργούσε κυρίως

ως μηχανισμός καταγραφής πραγματοποιημένων συναλλαγών. Στο πλαίσιο των ΔΠΧΑ, και ιδίως μετά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, η λογιστική συνδέεται οργανικά με τη διαχείριση κινδύνων, καθώς οι προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές βασίζονται σε εκτιμήσεις μελλοντικής αθέτησης και σε μακροοικονομικά σενάρια. Η διεθνής βιβλιογραφία θεωρεί τη μεταβολή αυτή ως θεμελιώδη εξέλιξη στην τραπεζική λογιστική, διότι μετατρέπει τις οικονομικές καταστάσεις σε εργαλείο έγκαιρης αποτύπωσης κινδύνων και όχι απλώς σε αρχείο ιστορικών συναλλαγών (Awuye & Taylor, 2024).

4.3 Διαφορές στην αποτίμηση και αναγνώριση στοιχείων

Οι σημαντικότερες διαφορές μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων εντοπίζονται στην αποτίμηση και αναγνώριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων. Στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών, η λογιστική αναγνώριση συνδεόταν σε μεγάλο βαθμό με την τυπική καταχώριση των συναλλαγών και την παρακολούθησή τους σε συγκεκριμένους λογαριασμούς. Η αποτίμηση βασιζόταν συχνά σε πιο στατικές προσεγγίσεις, οι οποίες αντανάκλαζαν τη λογική του ιστορικού κόστους και των πραγματοποιημένων γεγονότων. Αντίθετα, τα ΔΠΧΑ εισάγουν πιο σύνθετα κριτήρια αποτίμησης, τα οποία περιλαμβάνουν την εύλογη αξία, το αποσβεσμένο κόστος και την παρούσα αξία μελλοντικών ταμειακών ροών. Η μεταβολή αυτή είναι κρίσιμη για τις τράπεζες, διότι τα χρηματοοικονομικά μέσα αποτελούν τον πυρήνα της δραστηριότητάς τους και η αποτίμησή τους επηρεάζει άμεσα την εικόνα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διαφοροποίηση στον σχηματισμό προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές. Το προηγούμενο λογιστικό υπόδειγμα στηριζόταν κυρίως στην έννοια της πραγματοποιηθείσας ζημίας, δηλαδή στην αναγνώριση ζημιών όταν υπήρχαν αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης. Το ΔΠΧΑ 9, αντίθετα, καθιέρωσε το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, το οποίο απαιτεί από τις τράπεζες να αναγνωρίζουν προβλέψεις ακόμη και πριν την εμφάνιση πραγματικής αθέτησης. Ο Resti (2019) αναλύει ότι το μοντέλο αυτό ενσωματώνει μια πιο προληπτική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου, καθώς συνδέει τη λογιστική αποτίμηση με τις αναμενόμενες μελλοντικές απώλειες. Η μεταβολή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία σε τραπεζικά συστήματα που έχουν αντιμετωπίσει περιόδους έντονης πιστωτικής επιδείνωσης, όπως το ελληνικό.

Η εφαρμογή του μοντέλου των αναμενόμενων ζημιών, όμως, αυξάνει την πολυπλοκότητα της λογιστικής διαδικασίας. Οι τράπεζες οφείλουν να χρησιμοποιούν ιστορικά δεδομένα,

τρέχουσες πληροφορίες και προβλέψεις για μελλοντικές οικονομικές συνθήκες. Η διαδικασία αυτή απαιτεί εξελιγμένα πληροφοριακά συστήματα, στατιστικά μοντέλα, επαρκή δεδομένα και συνεχή επικαιροποίηση των παραδοχών. Οι Behn και Couaillier (2026) υποστηρίζουν ότι η ποιότητα και το ύψος των προβλέψεων υπό το ΔΠΧΑ 9 μπορεί να επηρεάζονται από την κεφαλαιακή θέση των τραπεζών, καθώς ιδρύματα με ασθενέστερη κεφαλαιακή βάση ενδέχεται να έχουν κίνητρα για πιο συγκρατημένη αναγνώριση ζημιών. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει ότι η αποτίμηση υπό τα ΔΠΧΑ δεν είναι ουδέτερη τεχνική διαδικασία, αλλά συνδέεται με κίνητρα διοίκησης, εποπτικούς περιορισμούς και θεσμικές συνθήκες.

4.4 Επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις

Οι διαφορές στην αναγνώριση και αποτίμηση στοιχείων είχαν άμεσες επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών. Η μετάβαση στα ΔΠΧΑ και, ειδικότερα, η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 επηρέασαν την παρουσίαση των δανειακών χαρτοφυλακίων, το ύψος των προβλέψεων, τα ίδια κεφάλαια και την κερδοφορία. Η έγκαιρη αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών οδηγεί συνήθως σε αύξηση των προβλέψεων, γεγονός που μειώνει τα λογιστικά κέρδη και μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τα ίδια κεφάλαια. Οι Krüger, Rösch και Scheule (2018) επισημαίνουν ότι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων επηρεάζουν άμεσα τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών, δημιουργώντας στενή σχέση μεταξύ λογιστικών επιλογών και εποπτικής κεφαλαιακής επάρκειας.

Στην ελληνική περίπτωση, η επίδραση αυτή είχε ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς οι τράπεζες εισήλθαν στην περίοδο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 έχοντας ήδη υποστεί τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων. Οι Rompotis και Balios (2024) καταγράφουν ότι η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 στις ελληνικές συστημικές τράπεζες είχε ουσιαστικές επιπτώσεις στις προβλέψεις και στην απεικόνιση της χρηματοοικονομικής τους θέσης. Η εξέλιξη αυτή συνέβαλε στην πιο συντηρητική και προληπτική αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, αλλά ταυτόχρονα δημιούργησε πιέσεις στην κεφαλαιακή εικόνα των τραπεζών. Η λογιστική πληροφόρηση απέκτησε, επομένως, εντονότερο εποπτικό και στρατηγικό χαρακτήρα, καθώς οι οικονομικές καταστάσεις δεν παρουσίαζαν απλώς το αποτέλεσμα της τραπεζικής δραστηριότητας, αλλά επηρέαζαν και τη δυνατότητα των τραπεζών να ανταποκριθούν στις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Παράλληλα, οι επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις δεν περιορίζονται στον ισολογισμό και στα ίδια κεφάλαια, αλλά επεκτείνονται και στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Η

αναγνώριση αυξημένων προβλέψεων μπορεί να προκαλέσει σημαντικές μεταβολές στην κερδοφορία, ιδίως σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας. Η βιβλιογραφία επισημαίνει ότι τα μοντέλα προβλέψεων μπορεί να επηρεάσουν τη χρονική κατανομή των ζημιών και, κατά συνέπεια, τη μεταβλητότητα των αποτελεσμάτων (Abad & Suarez, 2018). Η σχέση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον τραπεζικό τομέα, όπου η κερδοφορία συνδέεται με την εμπιστοσύνη των αγορών, τη δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων και την ικανότητα χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Η πρακτική ένταση της μετάβασης αποτυπώνεται στην πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 από την Alpha Bank. Στην αρχική ημερομηνία εφαρμογής, τα συνολικά ίδια κεφάλαια του ομίλου μειώθηκαν κατά περίπου 1,142 δισ. ευρώ, ενώ τα δάνεια που επιμετρώνταν στο αναπόσβεστο κόστος περιορίστηκαν κατά περίπου 1,426 δισ. ευρώ από την επίδραση επιμέτρησης. Η περίπτωση αυτή δεν αποτελεί αντιπροσωπευτικό μέσο όρο για ολόκληρο τον κλάδο, αλλά δείχνει ότι η μετάβαση είχε πραγματική και άμεση επίδραση στον ισολογισμό, πέρα από τις τεχνικές αλλαγές παρουσίασης (Alpha Bank, 2019). Αντίστοιχα, η συγκριτική μελέτη των ελληνικών συστημικών τραπεζών διαπιστώνει σημαντική αύξηση των απομειώσεων κατά την εφαρμογή του προτύπου (Rompotis & Balios, 2024).

4.5 Προβλήματα και δυσκολίες κατά τη μετάβαση

Η μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα ΔΠΧΑ συνοδεύτηκε από σημαντικές δυσκολίες, οι οποίες αφορούσαν τόσο το τεχνικό όσο και το οργανωτικό επίπεδο. Η πρώτη βασική δυσκολία ήταν η ανάγκη αλλαγής λογιστικής κουλτούρας. Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στηριζόταν σε σαφείς κανόνες ταξινόμησης και τυποποιημένη λογιστική πρακτική, ενώ τα ΔΠΧΑ απαιτούν κρίση, τεκμηρίωση, εκτιμήσεις και συνεχή αξιολόγηση των οικονομικών συνθηκών. Η μετάβαση αυτή προϋπέθετε την εκπαίδευση προσωπικού, την αναβάθμιση πληροφοριακών συστημάτων και τη δημιουργία εσωτερικών διαδικασιών ικανών να υποστηρίξουν πιο σύνθετες λογιστικές αποφάσεις.

Η δεύτερη δυσκολία συνδέεται με την ποιότητα και τη διαθεσιμότητα δεδομένων. Το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών απαιτεί ιστορικά δεδομένα πιστωτικής συμπεριφοράς, μακροοικονομικές προβλέψεις και αξιόπιστες παραδοχές για την πιθανότητα αθέτησης και τη ζημία σε περίπτωση αθέτησης. Σε τραπεζικά συστήματα που έχουν βιώσει έντονες κρίσεις, η εκτίμηση των παραμέτρων αυτών γίνεται ακόμη πιο δύσκολη, διότι τα ιστορικά δεδομένα ενδέχεται να αντανakλούν ακραίες ή μη επαναλαμβανόμενες συνθήκες. Οι Awuye και Taylor

(2024), μέσα από συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, καταλήγουν ότι η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 εξακολουθεί να δημιουργεί προκλήσεις ως προς τη συγκρισιμότητα, την πολυπλοκότητα των μοντέλων και τη συνεπή εφαρμογή μεταξύ διαφορετικών τραπεζών και χωρών.

Η τρίτη δυσκολία αφορά την πιθανή προκυκλικότητα των προβλέψεων. Αν και το ΔΠΧΑ 9 σχεδιάστηκε για να επιτρέπει την έγκαιρη αναγνώριση ζημιών, η εξάρτηση από μελλοντικές μακροοικονομικές εκτιμήσεις μπορεί να οδηγήσει σε απότομη αύξηση των προβλέψεων σε περιόδους ύφεσης. Αυτό ενδέχεται να μειώσει τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών και να περιορίσει την πιστωτική επέκταση, επιτείνοντας τις υφεσιακές πιέσεις. Οι Abad και Suarez (2018) δείχνουν ότι οι κυκλικές επιπτώσεις του ΔΠΧΑ 9 είναι κρίσιμες για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ενώ οι Bikker και Vervliet (2018) συνδέουν την τραπεζική κερδοφορία και την ανάληψη κινδύνου με το ευρύτερο περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων και χρηματοοικονομικής πίεσης.

Σημαντική δυσκολία αποτελεί η σχέση μεταξύ λογιστικών προτύπων και εποπτικών απαιτήσεων. Οι τράπεζες καλούνται να εφαρμόσουν λογιστικούς κανόνες που αποσκοπούν στην πιστή παρουσίαση της οικονομικής πραγματικότητας, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να συμμορφώνονται με εποπτικές απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας. Η αλληλεπίδραση αυτή μπορεί να δημιουργήσει εντάσεις, καθώς μια πιο αυστηρή λογιστική αναγνώριση ζημιών ενδέχεται να μειώσει τα ίδια κεφάλαια και να αυξήσει την ανάγκη κεφαλαιακής ενίσχυσης. Οι Krüger et al. (2018) αναδεικνύουν ότι οι προβλέψεις δανειακών ζημιών έχουν άμεση σχέση με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, ενώ οι Behn και Couaillier (2026) δείχνουν ότι η κεφαλαιακή ισχύς μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο εφαρμογής των προβλέψεων. Συνεπώς, η μετάβαση στα ΔΠΧΑ δεν αποτελεί μόνο λογιστική μεταρρύθμιση, αλλά βαθύτερη θεσμική προσαρμογή, η οποία απαιτεί ισχυρή διακυβέρνηση, τεχνική επάρκεια, εποπτική συνέπεια και διαρκή αναβάθμιση των τραπεζικών μηχανισμών πληροφόρησης.

Κεφάλαιο 5ο | Η ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών

5.1 Προσαρμογή των τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο

Η ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς δεν μπορεί να εξεταστεί αποκομμένα από το ιστορικό και θεσμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο πραγματοποιήθηκε. Οι ελληνικές τράπεζες κλήθηκαν να προσαρμοστούν σε ένα πλαίσιο αυξημένων απαιτήσεων διαφάνειας, συγκρισιμότητας και προληπτικής αναγνώρισης κινδύνων, ενώ ταυτόχρονα αντιμετώπιζαν τις συνέπειες της δημοσιονομικής κρίσης, της ύφεσης, της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και της ανάγκης ανακεφαλαιοποίησης. Η μετάβαση αυτή δεν αφορούσε μόνο τη μεταβολή της τεχνικής λογιστικής απεικόνισης, αλλά επέβαλε βαθύτερη αναδιοργάνωση των εσωτερικών λειτουργιών, των πληροφοριακών συστημάτων, των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου και της συνολικής διοικητικής κουλτούρας των τραπεζικών ιδρυμάτων. Σε αυτό το πλαίσιο, η προσαρμογή των ελληνικών τραπεζών αποτέλεσε σύνθετη διαδικασία θεσμικής και οργανωτικής ανασυγκρότησης, μέσω της οποίας επιχειρήθηκε η σύγκλιση με τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις χρηματοοικονομικής αναφοράς και εποπτείας.

Η υιοθέτηση του νέου λογιστικού πλαισίου δημιούργησε την ανάγκη για πιο σύνθετους μηχανισμούς παραγωγής, επεξεργασίας και ελέγχου χρηματοοικονομικών δεδομένων. Οι τράπεζες έπρεπε να μεταβούν από ένα περισσότερο τυποποιημένο και κανονοκεντρικό πλαίσιο λογιστικής παρακολούθησης σε ένα σύστημα που απαιτεί επαγγελματική κρίση, τεκμηρίωση εκτιμήσεων και συνεχή αποτίμηση κινδύνων. Η προσαρμογή αυτή συνδέθηκε άμεσα με την αναβάθμιση των υποδομών πληροφορικής και με την ανάπτυξη νέων διαδικασιών εσωτερικής πληροφόρησης. Η εμπειρία του ελληνικού τραπεζικού κλάδου δείχνει ότι η ψηφιακή μετάβαση αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα υποστήριξης αυτής της αλλαγής, καθώς η αξιόπιστη εφαρμογή των λογιστικών προτύπων προϋποθέτει συστήματα ικανά να συγκεντρώνουν και να επεξεργάζονται μεγάλο όγκο δεδομένων σε πραγματικό ή σχεδόν πραγματικό χρόνο. Οι Boufounou, Mavroudi, Toudas και Georgakopoulos (2022) επισημαίνουν ότι η περίοδος της πανδημίας επιτάχυνε τον ψηφιακό μετασχηματισμό του ελληνικού τραπεζικού τομέα, αναδεικνύοντας τη σημασία των τεχνολογικών υποδομών για την προσαρμοστικότητα και τη λειτουργική ανθεκτικότητα των τραπεζών.

Η προσαρμογή στο νέο λογιστικό πλαίσιο είχε επίσης άμεση σχέση με την ανάγκη ενίσχυσης των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου. Οι ελληνικές τράπεζες, έχοντας βιώσει μια

παρατεταμένη περίοδο χρηματοπιστωτικής αστάθειας, έπρεπε να αναπτύξουν πιο αποτελεσματικούς μηχανισμούς αναγνώρισης και παρακολούθησης πιστωτικού, λειτουργικού και κανονιστικού κινδύνου. Το νέο λογιστικό περιβάλλον δεν επιτρέπει την αποσπασματική παρακολούθηση των κινδύνων, αλλά απαιτεί ενοποίηση λογιστικής, εποπτείας και στρατηγικής διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, η λογιστική πληροφόρηση παύει να αποτελεί απλώς αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας και μετατρέπεται σε εργαλείο πρόβλεψης, ελέγχου και στρατηγικής λήψης αποφάσεων. Οι Dedeloudis, Lois και Repousis (2025) υπογραμμίζουν ότι στις ελληνικές συστημικές τράπεζες η τραπεζική εποπτεία και η διαχείριση κινδύνων σε περιόδους κρίσης λειτούργησαν ως μηχανισμοί αναπροσαρμογής της λειτουργικής στρατηγικής, ενισχύοντας τη σημασία της έγκαιρης και αξιόπιστης πληροφόρησης.

5.2 Επιπτώσεις στη λειτουργία και στη διοίκηση

Η εφαρμογή του νέου λογιστικού πλαισίου επηρέασε ουσιαστικά τη λειτουργική δομή και τη διοίκηση των ελληνικών τραπεζών. Η διοίκηση δεν μπορούσε πλέον να αντιμετωπίζει τη λογιστική ως μια δευτερεύουσα τεχνική λειτουργία, αλλά ως κεντρικό μηχανισμό παραγωγής κρίσιμης πληροφόρησης για τη στρατηγική κατεύθυνση του οργανισμού. Η σύνταξη οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί συνεργασία μεταξύ οικονομικών διευθύνσεων, μονάδων κινδύνου, πληροφορικής, κανονιστικής συμμόρφωσης και εσωτερικού ελέγχου. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή του νέου πλαισίου οδήγησε σε πιο σύνθετα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης, στα οποία η πληροφόρηση διαχέεται μεταξύ διαφορετικών διοικητικών επιπέδων και επηρεάζει αποφάσεις που αφορούν την πιστωτική πολιτική, την κεφαλαιακή στρατηγική, τη διαχείριση χαρτοφυλακίων και τη σχέση με τις εποπτικές αρχές.

Σημαντική επίπτωση παρατηρείται και στον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες οργανώνουν τα πληροφοριακά και διοικητικά τους συστήματα. Η μετάβαση σε ένα πιο απαιτητικό λογιστικό περιβάλλον συνέπεσε με την ανάγκη ψηφιακού μετασχηματισμού, γεγονός που ενίσχυσε τη διασύνδεση μεταξύ λογιστικής πληροφόρησης και τεχνολογικής καινοτομίας. Οι ελληνικές τράπεζες επένδυσαν σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες, αυτοματοποίηση διαδικασιών, συστήματα ανάλυσης δεδομένων και ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης, όχι μόνο για λόγους ανταγωνιστικότητας, αλλά και για να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις ακρίβειας, ταχύτητας και ελέγχου της πληροφορίας. Οι Kitsios, Giatsidis και Kamariotou (2021) αναδεικνύουν ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός στον τραπεζικό τομέα συνδέεται με τη

στρατηγική αποδοχή και χρήση ηλεκτρονικών υπηρεσιών, στοιχείο που επηρεάζει τόσο την επιχειρησιακή λειτουργία όσο και την ποιότητα των πληροφοριακών ροών.

Η αλλαγή αυτή είχε και διοικητική διάσταση, καθώς οι τράπεζες χρειάστηκε να επαναπροσδιορίσουν τις εσωτερικές τους προτεραιότητες. Οι διοικήσεις κλήθηκαν να ενσωματώσουν τη λογιστική πληροφόρηση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων με πιο συστηματικό τρόπο, αξιοποιώντας την όχι μόνο για την εκπλήρωση κανονιστικών υποχρεώσεων αλλά και για τη διαμόρφωση στρατηγικής. Η συμπεριφορά των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο της κρίσης δείχνει ότι οι τεχνολογικές και οργανωτικές αλλαγές δεν υπήρξαν απλώς αποτέλεσμα εξωτερικών πιέσεων, αλλά αποτέλεσαν μηχανισμό προσαρμογής σε ένα περιβάλλον αυξημένης αβεβαιότητας. Οι Loukis, Arvanitis και Myrtilidis (2021) επισημαίνουν ότι η συμπεριφορά των ελληνικών τραπεζών ως προς τις τεχνολογίες πληροφορικής κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αντανάκλα την προσπάθειά τους να διατηρήσουν λειτουργική αποτελεσματικότητα και να αναβαθμίσουν την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται σε μεταβαλλόμενες συνθήκες.

5.3 Διαφάνεια και αξιοπιστία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης

Ένας από τους σημαντικότερους στόχους της προσαρμογής των ελληνικών τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο ήταν η ενίσχυση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Η κρίση εμπιστοσύνης που αντιμετώπισε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ανέδειξε την ανάγκη για οικονομικές καταστάσεις ικανές να αποτυπώνουν με σαφήνεια την πραγματική κατάσταση των τραπεζών, ιδίως ως προς την ποιότητα του ενεργητικού, την επάρκεια των προβλέψεων, την κεφαλαιακή θέση και την έκθεση σε κινδύνους. Η μετάβαση στα ΔΠΧΑ συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός πλαισίου μεγαλύτερης πληροφόρησης, στο οποίο οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων έχουν πρόσβαση σε περισσότερα και ποιοτικότερα δεδομένα. Η αξιοπιστία αυτή είναι κρίσιμη όχι μόνο για τους επενδυτές, αλλά και για τις εποπτικές αρχές, τους καταθέτες και τη γενικότερη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση των τραπεζών έχει ιδιαίτερη σημασία διότι επηρεάζει την αντίληψη των αγορών για την ανθεκτικότητα και τις προοπτικές του τραπεζικού κλάδου. Οι αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής, οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και οι συνθήκες ρευστότητας αποτυπώνονται συχνά στις αποτιμήσεις των τραπεζικών μετοχών. Οι Petrakis, Lemonakis, Floros και Zorounidis (2022) δείχνουν ότι οι ελληνικές

τραπεζικές μετοχές αντιδρούν στις παρεμβάσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης ως μηχανισμού διαμόρφωσης προσδοκιών. Όταν οι οικονομικές καταστάσεις είναι αξιόπιστες και διαφανείς, οι αγορές μπορούν να αξιολογούν αποτελεσματικότερα τις επιπτώσεις των πολιτικών παρεμβάσεων και των μακροοικονομικών εξελίξεων.

Η έννοια της διαφάνειας έχει διευρυνθεί τα τελευταία χρόνια και δεν περιορίζεται πλέον στην παρουσίαση των παραδοσιακών χρηματοοικονομικών δεδομένων. Οι τράπεζες καλούνται να δημοσιοποιούν πληροφορίες που αφορούν τη βιωσιμότητα, την εταιρική διακυβέρνηση, την κοινωνική ευθύνη και την περιβαλλοντική στρατηγική. Η διεύρυνση αυτή αντανακλά την αυξανόμενη σημασία των ESG παραγόντων στη χρηματοοικονομική αξιολόγηση των τραπεζικών οργανισμών. Οι Garefalakis, Katsougri, Angelaki, Spinthiropoulos και Garefalakis (2025) αναλύουν τη στρατηγική ενσωμάτωση των ESG κριτηρίων και τη βιωσιμότητα στις αναφορές των ελληνικών τραπεζών, επισημαίνοντας ότι η μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση αποτελεί πλέον κρίσιμο στοιχείο της συνολικής αξιοπιστίας τους. Η εξέλιξη αυτή δείχνει ότι η λογιστική πληροφόρηση δεν περιορίζεται στην αποτύπωση ιστορικών οικονομικών στοιχείων, αλλά επεκτείνεται στην παρουσίαση της στρατηγικής ανθεκτικότητας και της θεσμικής υπευθυνότητας των τραπεζών.

Παράλληλα, η ενίσχυση της διαφάνειας συνδέεται και με την εταιρική εικόνα των τραπεζών. Η εμπιστοσύνη προς τον τραπεζικό τομέα δεν διαμορφώνεται αποκλειστικά από τους αριθμητικούς δείκτες, αλλά και από την αντίληψη των ενδιαφερόμενων μερών για την αξιοπιστία, την κοινωνική παρουσία και τη θεσμική υπευθυνότητα των τραπεζών. Οι Kotzaivazoglou et al. (2023) δείχνουν ότι η υποστήριξη πολιτιστικών και κοινωνικών δράσεων από τις ελληνικές τράπεζες μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της εταιρικής εικόνας τους. Αν και το στοιχείο αυτό δεν αφορά άμεσα τη λογιστική με στενή τεχνική έννοια, συνδέεται με τη συνολική λογοδοσία και με τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες παρουσιάζουν τον ρόλο τους στην κοινωνία και στην οικονομία.

Η αύξηση του όγκου των γνωστοποιήσεων δεν πρέπει να ταυτίζεται αυτομάτως με ουσιαστική διαφάνεια. Μια οικονομική έκθεση μπορεί να είναι εκτενής και τυπικά πλήρης, αλλά να παραμένει δύσκολη στην αξιολόγηση όταν οι παραδοχές των μοντέλων, οι μεταβολές των σεναρίων και οι διοικητικές προσαρμογές δεν παρουσιάζονται με επαρκή σαφήνεια. Η ουσιαστική διαφάνεια προϋποθέτει δυνατότητα σύνδεσης των γνωστοποιήσεων με τις μεταβολές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών και με την πραγματική ποιότητα του

χαρτοφυλακίου. Η ανάλυση της παρούσας εργασίας οδηγεί στην εκτίμηση ότι το κρίσιμο ζήτημα δεν είναι μόνο πόσες πληροφορίες δημοσιοποιούνται, αλλά κατά πόσο ένας εξωτερικός χρήστης μπορεί να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο οι εκτιμήσεις της διοίκησης επηρεάζουν τα αποτελέσματα.

5.4 Ρόλος εποπτικών αρχών και κανονιστικού πλαισίου

Η ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τον καθοριστικό ρόλο των εποπτικών αρχών και του ευρύτερου κανονιστικού πλαισίου. Οι τράπεζες λειτουργούν σε έναν έντονα ρυθμιζόμενο κλάδο, όπου η λογιστική πληροφόρηση δεν εξυπηρετεί μόνο τους επενδυτές, αλλά αποτελεί βασικό εργαλείο εποπτείας, αξιολόγησης κεφαλαιακής επάρκειας και διαχείρισης συστημικού κινδύνου. Η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι ευρωπαϊκοί εποπτικοί μηχανισμοί έχουν διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση των απαιτήσεων συμμόρφωσης, στην αξιολόγηση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού και στην παρακολούθηση των τραπεζικών κινδύνων.

Το εποπτικό πλαίσιο λειτούργησε ως μηχανισμός πίεσης αλλά και ως πλαίσιο σταθεροποίησης. Από τη μία πλευρά, επέβαλε στις ελληνικές τράπεζες αυστηρότερες απαιτήσεις ως προς τη διαφάνεια, τις προβλέψεις, την κεφαλαιακή επάρκεια και τη διαχείριση κινδύνων. Από την άλλη πλευρά, παρείχε ένα θεσμικό περιβάλλον που επέτρεψε τη σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του συστήματος. Η εμπειρία των ελληνικών συστημικών τραπεζών την περίοδο 2015–2024 δείχνει ότι η εποπτεία και η διαχείριση κινδύνου σε συνθήκες κρίσης αποτέλεσαν βασικούς παράγοντες σταθεροποίησης, ιδίως σε περιβάλλον όπου οι τράπεζες έπρεπε να αντιμετωπίσουν σωρευτικές προκλήσεις από την κρίση χρέους, την πανδημία και τις μεταβολές στη νομισματική πολιτική (Dedeloudis et al., 2025).

Ιδιαίτερη σημασία έχει και η φορολογική διάσταση του κανονιστικού πλαισίου. Στην ελληνική περίπτωση, η αναβαλλόμενη φορολογία συνδέθηκε στενά με την κεφαλαιακή θέση των τραπεζών και αποτέλεσε κρίσιμο στοιχείο της χρηματοοικονομικής τους απεικόνισης. Οι Kyriazopoulos, Makriyiannis και Logotheti (2019) δείχνουν ότι η αναβαλλόμενη φορολογία επηρέασε τόσο την κερδοφορία όσο και την κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει ότι η λογιστική προσαρμογή δεν μπορεί να εξεταστεί μόνο ως τεχνικό ζήτημα εφαρμογής προτύπων, αλλά πρέπει να αναλυθεί σε συνάρτηση με τη

φορολογική νομοθεσία, την εποπτεία και τις κεφαλαιακές ανάγκες του τραπεζικού συστήματος.

5.5 Συνολική αξιολόγηση της προσαρμογής

Η συνολική αξιολόγηση της προσαρμογής των ελληνικών τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η μετάβαση υπήρξε δύσκολη, πολυεπίπεδη, αλλά αναγκαία. Οι ελληνικές τράπεζες δεν προσαρμόστηκαν σε ένα ουδέτερο και σταθερό περιβάλλον, αλλά σε συνθήκες κρίσης, εποπτικής πίεσης, τεχνολογικού μετασχηματισμού και διαρκώς αυξανόμενων απαιτήσεων διαφάνειας. Η επιτυχία της προσαρμογής δεν πρέπει, επομένως, να αξιολογηθεί μόνο με βάση την τυπική συμμόρφωση προς τα ΔΠΧΑ, αλλά με βάση τον βαθμό στον οποίο οι τράπεζες κατάφεραν να ενσωματώσουν τη νέα λογιστική πληροφόρηση στη διοίκηση, στη διαχείριση κινδύνων, στη στρατηγική λειτουργία και στη σχέση τους με την αγορά.

Από λειτουργική άποψη, η προσαρμογή συνοδεύτηκε από αναβάθμιση πληροφοριακών συστημάτων, ψηφιοποίηση διαδικασιών και ενίσχυση των εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου. Η ψηφιακή μετάβαση συνέβαλε ουσιαστικά στη βελτίωση της ικανότητας των τραπεζών να συλλέγουν, να επεξεργάζονται και να αξιοποιούν δεδομένα, γεγονός που υποστηρίζει τόσο τη λογιστική πληροφόρηση όσο και τη διαχείριση κινδύνων (Boufounou et al., 2022; Kitsios et al., 2021). Από διοικητική άποψη, η εφαρμογή του νέου πλαισίου ενίσχυσε την ανάγκη διατμηματικής συνεργασίας και μετέβαλε τον ρόλο της λογιστικής λειτουργίας μέσα στον οργανισμό.

Από πλευράς διαφάνειας και αξιοπιστίας, η προσαρμογή των ελληνικών τραπεζών μπορεί να θεωρηθεί θετική, καθώς συνέβαλε στη βελτίωση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και στην ενίσχυση της λογοδοσίας. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή παραμένει δυναμική και όχι οριστικά ολοκληρωμένη. Η αυξανόμενη σημασία των ESG αναφορών, η ανάγκη συνεπούς εποπτείας, οι επιπτώσεις της αναβαλλόμενης φορολογίας και οι μεταβολές στη νομισματική πολιτική δημιουργούν νέες προκλήσεις για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα (Garefalakis et al., 2025; Kyriazopoulos et al., 2019; Petrakis et al., 2022). Συνεπώς, η ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών στο νέο λογιστικό πλαίσιο μπορεί να αξιολογηθεί ως σημαντικό βήμα θεσμικού εκσυγχρονισμού, το οποίο ενίσχυσε τη διαφάνεια και τη λειτουργική ανθεκτικότητα, αλλά ταυτόχρονα ανέδειξε την ανάγκη συνεχούς προσαρμογής σε

ένα τραπεζικό περιβάλλον όπου η λογιστική, η εποπτεία, η τεχνολογία και η στρατηγική διοίκηση αλληλεπιδρούν όλο και πιο στενά.

Κεφάλαιο 6ο | Οι ελληνικές τράπεζες σε συνθήκες οικονομικής κρίσης

6.1 Η ελληνική οικονομική κρίση και το τραπεζικό σύστημα

Η ελληνική οικονομική κρίση αποτέλεσε ένα από τα βαθύτερα και πιο σύνθετα επεισόδια χρηματοοικονομικής αστάθειας στην πρόσφατη ευρωπαϊκή οικονομική ιστορία, καθώς δεν περιορίστηκε σε μια βραχυχρόνια δημοσιονομική ανισορροπία, αλλά εξελίχθηκε σε πολυδιάστατη κρίση χρέους, εμπιστοσύνης, ρευστότητας και παραγωγικής συρρίκνωσης. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βρέθηκε στο επίκεντρο αυτής της κρίσης, καθώς λειτούργησε ταυτόχρονα ως αποδέκτης των μακροοικονομικών πιέσεων και ως κρίσιμος μηχανισμός μετάδοσης των επιπτώσεων τους στην πραγματική οικονομία. Η έντονη ύφεση, η αύξηση της ανεργίας, η μείωση των εισοδημάτων και η επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας νοικοκυριών και επιχειρήσεων οδήγησαν σε ραγδαία αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, περιορίζοντας την ικανότητα των τραπεζών να χρηματοδοτούν την οικονομία και επιβαρύνοντας τους ισολογισμούς τους. Η κρίση, επομένως, ανέδειξε την αλληλεξάρτηση μεταξύ τραπεζικής λειτουργίας και οικονομικής ανάπτυξης, καθιστώντας σαφές ότι η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος αποτελεί προϋπόθεση για τη σταθερότητα της οικονομίας συνολικά.

Η σχέση μεταξύ τραπεζικής ανάπτυξης και οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι τράπεζες αποτέλεσαν παραδοσιακά τον βασικό μηχανισμό χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Σε αντίθεση με οικονομίες όπου οι κεφαλαιαγορές διαδραματίζουν μεγαλύτερο ρόλο στην άντληση κεφαλαίων, η ελληνική οικονομία χαρακτηρίστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα από έντονη τραπεζοκεντρική χρηματοδότηση. Η σημασία αυτή αναδεικνύεται από τον Floros (2020), ο οποίος εξετάζει τη σχέση μεταξύ τραπεζικής ανάπτυξης και οικονομίας στην Ελλάδα και επισημαίνει ότι η λειτουργία του τραπεζικού συστήματος έχει σημαντικές επιδράσεις στην περιφερειακή και συνολική οικονομική δραστηριότητα. Υπό αυτή την έννοια, η κρίση των ελληνικών τραπεζών δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως μεμονωμένη χρηματοοικονομική δυσλειτουργία, αλλά ως κρίση ενός κεντρικού μηχανισμού οικονομικής διαμεσολάβησης.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι ελληνικές τράπεζες αντιμετώπισαν πολλαπλές πιέσεις. Η πρώτη αφορούσε την απώλεια πρόσβασης στις διεθνείς αγορές χρηματοδότησης και τη σημαντική εξάρτηση από τους μηχανισμούς ρευστότητας του Ευρωσυστήματος. Η δεύτερη

συνδεόταν με την επιδείνωση της ποιότητας του ενεργητικού, καθώς τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα αυξήθηκαν σε πρωτοφανή επίπεδα. Η τρίτη αφορούσε την ανάγκη κεφαλαιακής ενίσχυσης, ιδίως μετά τις απομειώσεις που προέκυψαν από την αναδιάρθρωση του ελληνικού δημόσιου χρέους και από την επιδείνωση των δανειακών χαρτοφυλακίων. Η τέταρτη πίεση συνδεόταν με την κρίση εμπιστοσύνης, η οποία εκφράστηκε μέσω εκροών καταθέσεων, περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και αυξημένης αβεβαιότητας σχετικά με τη βιωσιμότητα του τραπεζικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, η λογιστική πληροφόρηση και η εποπτική αξιολόγηση απέκτησαν αυξημένη σημασία, διότι αποτέλεσαν τους βασικούς μηχανισμούς μέσω των οποίων μπορούσε να αποτυπωθεί η πραγματική κατάσταση των τραπεζών και να αποκατασταθεί σταδιακά η εμπιστοσύνη.

Η κρίση οδήγησε επίσης σε βαθιά αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού τομέα. Οι συγχωνεύσεις, οι εξαγορές, οι απορροφήσεις προβληματικών ιδρυμάτων και η συγκέντρωση της αγοράς σε μικρότερο αριθμό συστημικών τραπεζών αποτέλεσαν κρίσιμα στοιχεία της προσπάθειας σταθεροποίησης. Οι Kyriazopoulos και Logotheti (2019) εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι συγχωνεύσεις και εξαγορές επηρέασαν βασικά λογιστικά στοιχεία των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο 2002–2018, αναδεικνύοντας ότι οι διαδικασίες αυτές δεν είχαν μόνο οργανωτικές ή στρατηγικές συνέπειες, αλλά και σημαντικές επιπτώσεις στη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών ισολογισμών. Η συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος, επομένως, αποτέλεσε όχι μόνο απάντηση στην κρίση αλλά και παράγοντα επαναπροσδιορισμού της χρηματοοικονομικής εικόνας των τραπεζών.

6.2 Επιπτώσεις της κρίσης στη λειτουργία των τραπεζών

Οι επιπτώσεις της κρίσης στη λειτουργία των ελληνικών τραπεζών υπήρξαν εκτεταμένες και διαρθρωτικές. Η πλέον εμφανής συνέπεια ήταν η επιδείνωση της ποιότητας του ενεργητικού, η οποία εκφράστηκε κυρίως μέσω της αύξησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η επιδείνωση αυτή δεν αποτέλεσε απλώς λογιστικό πρόβλημα, αλλά επηρέασε τη συνολική επιχειρησιακή λειτουργία των τραπεζών, καθώς περιόρισε τη δυνατότητα νέας πιστωτικής επέκτασης, αύξησε τις ανάγκες για προβλέψεις και μείωσε την κερδοφορία. Η λειτουργία των τραπεζών μετατοπίστηκε σταδιακά από την ανάπτυξη νέων εργασιών στη διαχείριση προβληματικών χαρτοφυλακίων, στην αναδιάρθρωση δανείων και στην προσπάθεια εξυγίανσης των ισολογισμών. Η μεταβολή αυτή είχε βαθιά διοικητική σημασία, διότι άλλαξε τις προτεραιότητες των τραπεζών και ενίσχυσε τον ρόλο των μονάδων διαχείρισης κινδύνων, κανονιστικής συμμόρφωσης και εσωτερικού ελέγχου.

Η κρίση επηρέασε επίσης την κερδοφορία και το επιχειρηματικό μοντέλο των ελληνικών τραπεζών. Το περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, η μείωση της ζήτησης για δάνεια και η ανάγκη αύξησης των προβλέψεων περιόρισαν σημαντικά τα καθαρά έσοδα και την αποδοτικότητα των τραπεζικών εργασιών. Οι Vervliet και Bikker (2018) αναλύουν τη σχέση μεταξύ τραπεζικής κερδοφορίας και ανάληψης κινδύνου σε περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, επισημαίνοντας ότι τέτοιες συνθήκες μπορούν να επηρεάσουν τις στρατηγικές των τραπεζών και τη διάθεσή τους για ανάληψη κινδύνου. Αν και η μελέτη τους έχει διεθνή χαρακτήρα, τα συμπεράσματά της είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για την ελληνική περίπτωση, όπου οι τράπεζες κλήθηκαν να λειτουργήσουν σε περιβάλλον συμπίεσμνης κερδοφορίας και αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η λειτουργική προσαρμογή των τραπεζών περιλάμβανε επίσης μείωση λειτουργικού κόστους, αναδιάρθρωση δικτύων καταστημάτων, περιορισμό προσωπικού, ψηφιοποίηση υπηρεσιών και αναβάθμιση πληροφοριακών συστημάτων. Η κρίση επέβαλε την ανάγκη πιο αποτελεσματικής αξιοποίησης πόρων και ενίσχυσε τη στρατηγική σημασία της τεχνολογίας. Παράλληλα, η μεταβολή των συνθηκών αγοράς επηρέασε την επενδυτική συμπεριφορά και την αποτίμηση των τραπεζικών μετοχών. Οι Tsagkanos, Gkillas, Konstantatos και Floros (2021) δείχνουν ότι ο όγκος συναλλαγών επηρεάζει τη μεταβλητότητα των αποδόσεων των μετοχών των συστημικών τραπεζών στην Ελλάδα, γεγονός που καταδεικνύει την ευαισθησία του τραπεζικού κλάδου στις προσδοκίες και στη συμπεριφορά των αγορών. Η μεταβλητότητα αυτή αποτελεί ένδειξη ότι η κρίση δεν περιορίστηκε στους εσωτερικούς ισολογισμούς των τραπεζών, αλλά επηρέασε και τον τρόπο με τον οποίο οι αγορές αξιολογούσαν τη βιωσιμότητα και τις προοπτικές τους.

Η πανδημία COVID-19 πρόσθεσε μια νέα διάσταση στις επιπτώσεις της κρίσης, καθώς δημιούργησε ένα νέο κύμα αβεβαιότητας μετά τη μακρά περίοδο δημοσιονομικής και τραπεζικής προσαρμογής. Παρότι οι ελληνικές τράπεζες εισήλθαν στην περίοδο της πανδημίας έχοντας ήδη προχωρήσει σε σημαντικά βήματα εξυγίανσης, η νέα κρίση δοκίμασε την ανθεκτικότητά τους και επηρέασε τις αποτιμήσεις τους. Ο Patsoulis (2024), εξετάζοντας τις μη κανονικές αποδόσεις των ελληνικών τραπεζών κατά την περίοδο της COVID-19, δείχνει ότι οι τραπεζικές μετοχές επηρεάστηκαν από το υγειονομικό σοκ, αποτυπώνοντας τη συνεχιζόμενη ευαισθησία του κλάδου σε εξωγενείς κρίσεις. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνει ότι οι ελληνικές τράπεζες λειτουργούν σε περιβάλλον όπου η χρηματοοικονομική σταθερότητα

εξαρτάται όχι μόνο από εσωτερικούς παράγοντες αλλά και από ευρύτερες μακροοικονομικές και συστημικές συνθήκες.

6.3 Διαχείριση κινδύνων και χρηματοοικονομική σταθερότητα

Η διαχείριση κινδύνων αποτέλεσε κεντρικό άξονα της προσαρμογής των ελληνικών τραπεζών στις συνθήκες κρίσης. Η εμπειρία της ελληνικής κρίσης ανέδειξε ότι η παραδοσιακή προσέγγιση διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου ήταν ανεπαρκής απέναντι σε συστημικές και παρατεταμένες διαταραχές. Η μαζική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων έδειξε ότι η αξιολόγηση του κινδύνου δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά σε ιστορικά δεδομένα ή σε στατικές υποθέσεις, αλλά πρέπει να ενσωματώνει δυναμικές μακροοικονομικές παραμέτρους, σενάρια δυσμενών εξελίξεων και μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης. Η μετάβαση αυτή προϋπέθετε όχι μόνο τεχνική αναβάθμιση των μοντέλων κινδύνου, αλλά και βαθύτερη αλλαγή στη διοικητική κουλτούρα των τραπεζών.

Η χρηματοοικονομική σταθερότητα εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης και τη διαφάνεια των τραπεζικών ισολογισμών. Οι Bischof, Laux και Leuz (2021) αναλύουν τη σχέση μεταξύ λογιστικής, γνωστοποιήσεων και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, υποστηρίζοντας ότι η λογιστική των προβλέψεων και η ποιότητα των δημοσιοποιήσεων μπορούν να επηρεάσουν τη σταθερότητα των τραπεζών και τη συμπεριφορά των αγορών. Η διαπίστωση αυτή είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για την ελληνική περίπτωση, όπου η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης απαιτούσε όχι μόνο κεφαλαιακή ενίσχυση, αλλά και αξιόπιστη πληροφόρηση σχετικά με την ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων, το ύψος των προβλέψεων και τις προοπτικές ανάκτησης αξίας.

Η διαχείριση κινδύνων στις ελληνικές τράπεζες συνδέθηκε επίσης με την ανάγκη αντιμετώπισης της προκυκλικότητας. Σε περιόδους κρίσης, η επιδείνωση των μακροοικονομικών προβλέψεων οδηγεί σε αύξηση των προβλέψεων για ζημιές, μειώνοντας τα κεφάλαια και περιορίζοντας τη δυνατότητα χορήγησης νέων δανείων. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να ενισχύσει την ύφεση, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο μεταξύ τραπεζικού συστήματος και πραγματικής οικονομίας. Οι Abad και Suarez (2018) εξετάζουν τις κυκλικές επιπτώσεις του ΔΠΧΑ 9 και δείχνουν ότι το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες για τη συμπεριφορά των τραπεζών κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Η προκυκλικότητα αποτελεί επομένως κρίσιμο ζήτημα, ιδίως για

τραπεζικά συστήματα που εξέρχονται από βαθιά κρίση και επιδιώκουν ταυτόχρονα εξυγίανση και πιστωτική ανάκαμψη.

Η κεφαλαιακή επάρκεια παραμένει βασικός παράγοντας χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Οι Behn και Couaillier (2026) υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες με ασθενέστερη κεφαλαιακή θέση ενδέχεται να σχηματίζουν χαμηλότερες προβλέψεις υπό το ΔΠΧΑ 9, αναδεικνύοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ λογιστικής συμπεριφοράς, κινήτρων διοίκησης και εποπτικής πίεσης. Το εύρημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, διότι δείχνει ότι η εφαρμογή λογιστικών προτύπων δεν είναι ουδέτερη διαδικασία, αλλά επηρεάζεται από την οικονομική κατάσταση των τραπεζών και από τα κίνητρα που δημιουργεί το εποπτικό πλαίσιο. Για τις ελληνικές τράπεζες, οι οποίες βίωσαν επανειλημμένες ανακεφαλαιοποιήσεις και υψηλές πιέσεις κεφαλαιακής επάρκειας, το ζήτημα αυτό έχει ιδιαίτερη ερμηνευτική αξία.

6.4 Ο ρόλος των ΔΠΧΑ σε περιόδους κρίσης

Τα ΔΠΧΑ διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο σε περιόδους κρίσης, καθώς καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες αναγνωρίζουν, αποτιμούν και γνωστοποιούν τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Η σημασία τους δεν περιορίζεται στη λογιστική συμμόρφωση, αλλά επεκτείνεται στη διαμόρφωση της πληροφόρησης που χρησιμοποιούν οι επενδυτές, οι εποπτικές αρχές και οι αγορές για να αξιολογήσουν την ανθεκτικότητα των τραπεζών. Σε περιόδους κρίσης, η έγκαιρη και αξιόπιστη αναγνώριση ζημιών αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς η καθυστέρηση στην αποτύπωση των κινδύνων μπορεί να επιτείνει την αβεβαιότητα και να υπονομεύσει την εμπιστοσύνη. Αντίθετα, η υπερβολικά απότομη αναγνώριση ζημιών μπορεί να επιβαρύνει τα κεφάλαια και να περιορίσει τη δυνατότητα χρηματοδότησης της οικονομίας. Συνεπώς, τα ΔΠΧΑ βρίσκονται στο επίκεντρο μιας λεπτής ισορροπίας μεταξύ διαφάνειας και σταθερότητας.

Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο αυτό, διότι το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών επιδιώκει να αντιμετωπίσει μία από τις βασικές αδυναμίες του προηγούμενου μοντέλου, δηλαδή την καθυστερημένη αναγνώριση ζημιών. Με την εισαγωγή προβλέψεων που βασίζονται σε αναμενόμενες και όχι μόνο πραγματοποιηθείσες ζημιές, οι τράπεζες καλούνται να ενσωματώνουν στις οικονομικές τους καταστάσεις πληροφορίες για μελλοντικούς κινδύνους. Η αλλαγή αυτή μπορεί να ενισχύσει τη διαφάνεια και να επιτρέψει πιο έγκαιρη προσαρμογή των τραπεζών σε δυσμενείς οικονομικές συνθήκες. Οι Bischof et al. (2021) επισημαίνουν ότι η λογιστική των ζημιών δανείων μπορεί να συμβάλει

στη χρηματοοικονομική σταθερότητα όταν συνοδεύεται από επαρκείς γνωστοποιήσεις και αξιόπιστη εφαρμογή.

Ωστόσο, ο ρόλος των ΔΠΧΑ σε περιόδους κρίσης είναι σύνθετος και όχι μονοσήμαντα θετικός. Το μοντέλο των αναμενόμενων ζημιών βασίζεται σε εκτιμήσεις, μακροοικονομικά σενάρια και παραδοχές, γεγονός που εισάγει σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας. Σε περιόδους έντονης αστάθειας, οι προβλέψεις για το μέλλον μπορεί να μεταβάλλονται ταχύτατα, οδηγώντας σε αυξημένη μεταβλητότητα των αποτελεσμάτων και των ιδίων κεφαλαίων. Οι Abad και Suarez (2018) αναδεικνύουν ακριβώς αυτή τη διάσταση, επισημαίνοντας ότι το ΔΠΧΑ 9 μπορεί να έχει κυκλικές επιπτώσεις και να επηρεάσει τη συμπεριφορά των τραπεζών σε περιόδους ύφεσης. Το ζήτημα δεν είναι επομένως αν τα ΔΠΧΑ παρέχουν περισσότερη πληροφόρηση, αλλά αν η πληροφόρηση αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί με τρόπο που να ενισχύει και όχι να αποσταθεροποιεί το τραπεζικό σύστημα.

Για τις ελληνικές τράπεζες, ο ρόλος των ΔΠΧΑ σε περιόδους κρίσης είναι ιδιαίτερα σημαντικός λόγω της εμπειρίας των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των μεγάλων αναγκών προβλέψεων. Η εφαρμογή λογιστικών προτύπων που απαιτούν έγκαιρη αποτύπωση ζημιών συνέβαλε στην πιο ρεαλιστική παρουσίαση των τραπεζικών ισολογισμών, αλλά ταυτόχρονα ανέδειξε τις πιέσεις στην κεφαλαιακή επάρκεια. Η σχέση αυτή επιβεβαιώνει ότι τα ΔΠΧΑ λειτουργούν όχι μόνο ως τεχνικό πλαίσιο λογιστικής αναφοράς, αλλά ως μηχανισμός που επηρεάζει τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων, τη σχέση με τις εποπτικές αρχές και τη δυνατότητα των τραπεζών να στηρίζουν την οικονομική ανάκαμψη.

Η ευρωπαϊκή εποπτική εμπειρία επιβεβαιώνει ότι αυτή η ισορροπία παραμένει δύσκολη. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών εντοπίζει μεγάλη διαφοροποίηση στην αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, στη χρήση διοικητικών προσαρμογών και στην ενσωμάτωση μακροοικονομικών πληροφοριών. Το εύρημα αυτό σημαίνει ότι το ΔΠΧΑ 9 λειτουργεί αποτελεσματικότερα ως πλαίσιο έγκαιρης αναγνώρισης κινδύνου παρά ως μηχανισμός απόλυτης ομοιομορφίας. Παράλληλα, η αλληλεπίδραση με την κεφαλαιακή επάρκεια μπορεί να δημιουργήσει κίνητρα συγκράτησης των προβλέψεων σε τράπεζες με ασθενέστερη κεφαλαιακή θέση, γεγονός που καθιστά καθοριστικούς τον έλεγχο μοντέλων και την εποπτική αμφισβήτηση των παραδοχών (European Banking Authority, 2023· Behn & Couaillier, 2026).

6.5 Προκλήσεις και προοπτικές του τραπεζικού συστήματος

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μετά την κρίση παραμένουν σημαντικές, παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην εξυγίανση των ισολογισμών και στη σταθεροποίηση της χρηματοοικονομικής του θέσης. Η πρώτη μεγάλη πρόκληση αφορά τη διατήρηση της ποιότητας του ενεργητικού και την αποφυγή δημιουργίας νέας γενιάς μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η εμπειρία της κρίσης έδειξε ότι η τραπεζική σταθερότητα δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη επαρκών κεφαλαίων, αλλά και από την ποιότητα των διαδικασιών αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών παρακολούθησης και την ικανότητα των τραπεζών να εντοπίζουν έγκαιρα ενδείξεις επιδείνωσης. Η λογιστική πληροφόρηση, ιδίως μέσω των ΔΠΧΑ, μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά σε αυτή τη διαδικασία, υπό την προϋπόθεση ότι οι προβλέψεις και οι γνωστοποιήσεις βασίζονται σε ρεαλιστικές παραδοχές και επαρκή δεδομένα.

Η δεύτερη πρόκληση αφορά την κερδοφορία και τη βιωσιμότητα του επιχειρηματικού μοντέλου. Οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να λειτουργήσουν σε περιβάλλον αυξημένου ανταγωνισμού, τεχνολογικής μεταβολής, μεταβαλλόμενης νομισματικής πολιτικής και αυξημένων απαιτήσεων κανονιστικής συμμόρφωσης. Η επίτευξη διατηρήσιμης κερδοφορίας είναι αναγκαία για την οργανική ενίσχυση των κεφαλαίων και την αποκατάσταση της δυνατότητας χρηματοδότησης της οικονομίας. Η διεθνής βιβλιογραφία δείχνει ότι οι συνθήκες χαμηλών επιτοκίων και η συμπίεση των περιθωρίων μπορούν να επηρεάσουν την ανάληψη κινδύνου από τις τράπεζες (Vervliet & Bikker, 2018). Αν και το περιβάλλον επιτοκίων έχει μεταβληθεί τα τελευταία χρόνια, το ζήτημα της ισορροπίας μεταξύ κερδοφορίας και συνετής ανάληψης κινδύνου παραμένει κρίσιμο.

Η τρίτη πρόκληση αφορά τη σχέση των τραπεζών με τις αγορές και την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Η μεταβλητότητα των τραπεζικών μετοχών και η ευαισθησία τους σε ειδήσεις, πολιτικές παρεμβάσεις και μακροοικονομικές εξελίξεις δείχνουν ότι η τραπεζική σταθερότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις προσδοκίες. Οι Tsagkanos et al. (2021) αναδεικνύουν τη σχέση μεταξύ όγκου συναλλαγών και μεταβλητότητας των αποδόσεων των ελληνικών τραπεζικών μετοχών, γεγονός που δείχνει ότι η αγορά παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στον τραπεζικό κλάδο. Επιπλέον, ο Patsoulis (2024) δείχνει ότι ακόμη και εξωγενείς κρίσεις, όπως η COVID-19, μπορούν να προκαλέσουν σημαντικές αποκλίσεις στις αποδόσεις των τραπεζικών μετοχών, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη για ισχυρή διαφάνεια, ανθεκτικότητα και επικοινωνιακή αξιοπιστία.

Οι προοπτικές του ελληνικού τραπεζικού συστήματος συνδέονται με τη δυνατότητα μετάβασης από τη φάση της εξυγίανσης στη φάση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η βελτίωση της κεφαλαιακής θέσης και η ενίσχυση της εποπτικής αξιοπιστίας αποτελούν θετικές εξελίξεις, αλλά δεν αρκούν από μόνες τους. Απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, αποτελεσματική εφαρμογή των λογιστικών προτύπων, βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και προσαρμογή στις νέες τεχνολογικές και κανονιστικές απαιτήσεις. Ο Floros (2020) αναδεικνύει τη σημασία του τραπεζικού τομέα για την οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα, γεγονός που υποδηλώνει ότι η προοπτική των τραπεζών δεν αφορά μόνο τις ίδιες, αλλά και την ευρύτερη αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Οι ελληνικές τράπεζες σε συνθήκες οικονομικής κρίσης αποτέλεσαν χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο η λογιστική πληροφόρηση, η εποπτεία, η διαχείριση κινδύνων και η μακροοικονομική σταθερότητα αλληλεπιδρούν. Η κρίση ανέδειξε τις αδυναμίες του προηγούμενου μοντέλου λειτουργίας, αλλά ταυτόχρονα επιτάχυνε διαδικασίες θεσμικού εκσυγχρονισμού, λογιστικής αναβάθμισης και οργανωτικής αναδιάρθρωσης. Τα ΔΠΧΑ, και ειδικότερα το ΔΠΧΑ 9, διαδραμάτισαν κρίσιμο ρόλο στην πιο έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και στη βελτίωση της διαφάνειας, αν και η εφαρμογή τους συνοδεύεται από προκλήσεις που σχετίζονται με την προκυκλικότητα, τις εκτιμήσεις και τις κεφαλαιακές πιέσεις. Η μελλοντική σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος θα εξαρτηθεί από την ικανότητά του να αξιοποιήσει τα διδάγματα της κρίσης, να διατηρήσει υψηλή ποιότητα πληροφόρησης και να λειτουργήσει ως αξιόπιστος μηχανισμός χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.

Κεφάλαιο 7ο | Εμπειρική αποτύπωση της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και της εξέλιξης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Το παρόν κεφάλαιο μεταφέρει τη συζήτηση από το επίπεδο των λογιστικών αρχών στην παρατηρούμενη τραπεζική πραγματικότητα. Στόχος του δεν είναι να αποδείξει ότι κάθε μεταβολή των τραπεζικών μεγεθών προκλήθηκε από το ΔΠΧΑ 9, αλλά να εξετάσει αν οι πρόσφατες εξελίξεις στην ποιότητα ενεργητικού, στην κερδοφορία και στην κεφαλαιακή επάρκεια είναι συμβατές με τη λειτουργία ενός πλαισίου έγκαιρης αναγνώρισης και συστηματικής παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου. Η διάκριση είναι κρίσιμη, επειδή η λογιστική επίδραση συνυπάρχει με την οικονομική συγκυρία, τη νομισματική πολιτική, τις τιτλοποιήσεις, τις πωλήσεις δανείων και τις εποπτικές παρεμβάσεις.

Η ανάλυση αξιοποιεί τέσσερις συμπληρωματικές πηγές. Η Επισκόπηση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της Τράπεζας της Ελλάδος παρέχει συγκεντρωτικά στοιχεία για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά τα έτη 2023 και 2024. Τα εποπτικά στατιστικά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας επιτρέπουν τη σύγκριση των ελληνικών σημαντικών ιδρυμάτων με το σύνολο της Τραπεζικής Ένωσης. Η έκθεση παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών εξετάζει την πραγματική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 σε δείγμα 37 ευρωπαϊκών ιδρυμάτων, ενώ η ετήσια έκθεση της Alpha Bank για το 2018 προσφέρει αναλυτική συμφωνία μετάβασης από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9. Η χρήση διαφορετικών πηγών ενισχύει την ερμηνευτική πληρότητα, απαιτεί όμως προσοχή στις διαφορές πεδίου ενοποίησης και ορισμών (Alpha Bank, 2019· European Banking Authority, 2023· European Central Bank, 2025· Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

7.1 Βασικά μεγέθη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, 2023-2024

Η συνολική εικόνα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά το 2024 είναι βελτιωμένη. Το ενεργητικό αυξήθηκε κατά 8,6%, τα καθαρά δάνεια κατά 11,9%, οι καταθέσεις πελατών κατά 12,6% και τα ίδια κεφάλαια κατά 12,1%. Η ταυτόχρονη αύξηση δανείων και καταθέσεων υποδηλώνει ότι η εξυγίανση των ισολογισμών δεν πραγματοποιήθηκε σε συνθήκες συρρίκνωσης του βασικού τραπεζικού πυρήνα. Παράλληλα, η σημαντική μείωση του αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων, η υποχώρηση των απομειώσεων και η αύξηση της κερδοφορίας διαμόρφωσαν ευνοϊκότερη βάση για την οργανική ενίσχυση των κεφαλαίων (Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

Πίνακας 1. Βασικά μεγέθη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, 2023-2024

Μέγεθος	2023	2024	Μεταβολή
Σύνολο ενεργητικού (δισ. ευρώ)	317,698	344,950	+8,6%
Καθαρά δάνεια (δισ. ευρώ)	157,675	176,501	+11,9%
Καταθέσεις πελατών (δισ. ευρώ)	233,737	263,186	+12,6%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (δισ. ευρώ)	31,862	35,731	+12,1%
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (δισ. ευρώ)	9,954	5,988	-39,8%
Δείκτης NPL	6,7%	3,8%	-2,9 π.μ.
Χρεώσεις απομείωσης (δισ. ευρώ)	1,689	1,216	-28,0%
Κέρδη μετά φόρων (δισ. ευρώ)	3,832	4,375	+14,2%
Δείκτης CET1	15,5%	15,9%	+0,4 π.μ.

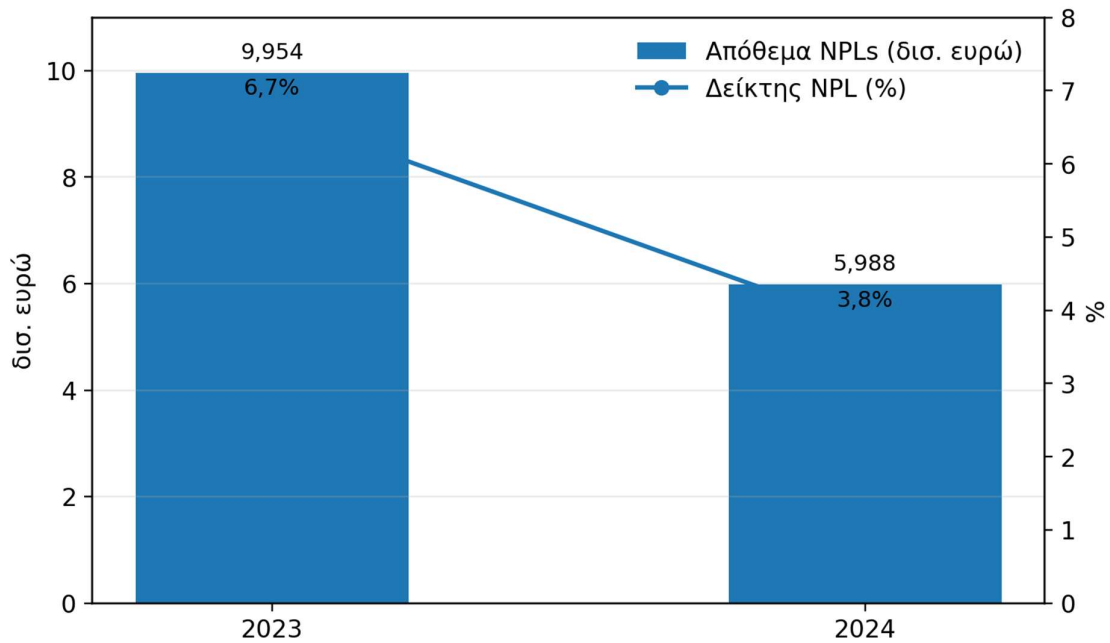
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (2025), Πίνακες III.1, III.2, III.3 και III.6.

Η θετική εικόνα δεν πρέπει να οδηγεί σε υπεραπλούστευση. Η αύξηση του ενεργητικού και των καθαρών δανείων επηρεάζει μηχανικά ορισμένους λόγους, ενώ η κερδοφορία του 2024 ενισχύθηκε από τα υψηλά καθαρά έσοδα τόκων. Επομένως, η αποτίμηση της ανθεκτικότητας πρέπει να εξετάζει όχι μόνο το επίπεδο των δεικτών, αλλά και τη σύνθεσή τους. Η ουσιαστική δοκιμασία είναι αν η ποιότητα ενεργητικού και η οργανική κερδοφορία μπορούν να διατηρηθούν όταν υποχωρήσουν τα επιτοκιακά περιθώρια και όταν η πιστωτική επέκταση επιβραδυνθεί.

7.2 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων και πιστωτικού κινδύνου

Το απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε κατά 3,966 δισ. ευρώ και ο σχετικός δείκτης από 6,7% σε 3,8%. Πρόκειται για ουσιαστική πρόοδο, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη το ιστορικό βάρος των προβληματικών δανείων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Η εξέλιξη αυτή συνοδεύτηκε από μετατόπιση της σύνθεσης του χαρτοφυλακίου: το ποσοστό των ανοιγμάτων στο Στάδιο 1 αυξήθηκε από 83% σε 88%, ενώ τα ποσοστά στα Στάδια 2 και 3 μειώθηκαν από 9% σε 7% και από 7% σε 4% αντίστοιχα. Η εικόνα είναι συνεπής με μικρότερη συγκέντρωση πιστωτικού κινδύνου, αλλά δεν αποδεικνύει από μόνη της ότι η πιστωτική ποιότητα βελτιώθηκε αποκλειστικά λόγω του ΔΠΧΑ 9 (Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

Γράφημα 1. Συνολικό ύψος μη εξυπηρετούμενων δανείων και δείκτης NPL, 2023-2024

Πηγή: Ίδια επεξεργασία στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (2025), Πίνακες III.2 και III.3.

Η Τράπεζα της Ελλάδος αποδίδει το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης σε τιτλοποιήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ηρακλής III» και, δευτερευόντως, σε πωλήσεις χαρτοφυλακίων, ενώ η αύξηση των συνολικών δανείων συνέβαλε και στη μείωση του λόγου NPL. Συνεπώς, θα ήταν ανακριβές να παρουσιαστεί η πτώση ως άμεσο αποτέλεσμα του ΔΠΧΑ 9. Το πρότυπο συνέβαλε κυρίως στην έγκαιρη ταξινόμηση και επιμέτρηση του κινδύνου, ενώ η πραγματική απομάκρυνση των προβληματικών στοιχείων από τους ισολογισμούς πραγματοποιήθηκε με ενεργητικές συναλλαγές διαχείρισης. Επιπλέον, ο δείκτης κάλυψης των NPLs από συσσωρευμένες απομειώσεις μειώθηκε από 45,8% σε 40,7%, παρότι η συνολική κάλυψη μαζί με τις εξασφαλίσεις αυξήθηκε από 106,4% σε 108,4%. Η μεταβολή αυτή δείχνει ότι η βελτίωση της ποιότητας ενεργητικού πρέπει να αξιολογείται μαζί με τη σύνθεση της κάλυψης και όχι μόνο με τον ονομαστικό δείκτη NPL.

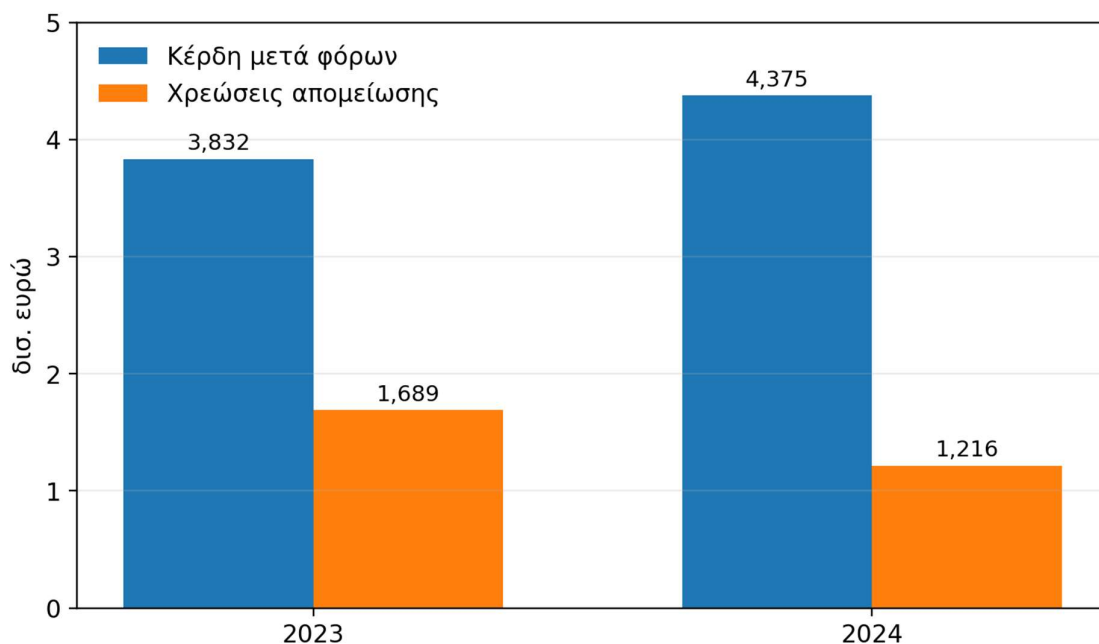
Παρά τη μείωση των προβληματικών ανοιγμάτων, η θετική καθαρή εισροή νέων NPLs και η υποχώρηση του ποσοστού ανάκτησης από 5,8% σε 3,9% υπενθυμίζουν ότι ο πιστωτικός κίνδυνος δεν έχει εξαλειφθεί. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 παρέχει έγκαιρα σήματα μέσω της μετάβασης στο Στάδιο 2, αλλά η χρησιμότητα αυτών των σημάτων εξαρτάται από την ευαισθησία των κριτηρίων σημαντικής αύξησης πιστωτικού κινδύνου. Η παρατήρηση αυτή

συνδέεται άμεσα με τα ευρήματα της EBA για τη διαφοροποίηση των πρακτικών σταδιοποίησης μεταξύ τραπεζών (European Banking Authority, 2023).

7.4 Κερδοφορία και χρεώσεις απομείωσης

Τα κέρδη μετά φόρων αυξήθηκαν κατά 14,2% το 2024, ενώ οι χρεώσεις απομείωσης περιορίστηκαν κατά 28%. Ο συνδυασμός αυτός είναι θετικός, επειδή δείχνει ότι η κερδοφορία δεν στηρίχθηκε μόνο στην αύξηση των εσόδων αλλά και στη χαμηλότερη επιβάρυνση από πιστωτικές ζημιές. Τα καθαρά έσοδα από τόκους αυξήθηκαν κατά 5,8% και τα καθαρά έσοδα από προμήθειες κατά 18,6%, ενώ οι λειτουργικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 9,7%. Η σύνθεση αυτή υποδηλώνει διαφοροποίηση των εσόδων, αλλά και πίεση από το λειτουργικό κόστος (Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

Γράφημα 2. Κέρδη μετά φόρων και χρεώσεις απομείωσης, 2023-2024

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (2025)

Η μείωση των απομειώσεων είναι συμβατή με τη βελτίωση της πιστωτικής ποιότητας, αλλά δεν αποτελεί αυτομάτως ένδειξη ότι τα μοντέλα έχουν καταστεί λιγότερο συντηρητικά. Το κόστος πιστωτικού κινδύνου μειώθηκε από 1,1% σε 0,7%, παραμένοντας πάντως υψηλότερο από το 0,5% της Τραπεζικής Ένωσης. Η διαφορά μπορεί να ερμηνευθεί ως κατάλοιπο του υψηλότερου ιστορικού κινδύνου και της συνεχιζόμενης εξυγίανσης. Ταυτόχρονα, επειδή οι

αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες βασίζονται σε προβλέψεις, μια περίοδος ευνοϊκών μακροοικονομικών εκτιμήσεων μπορεί να μειώσει τις χρεώσεις πριν επιβεβαιωθεί πλήρως η μακροχρόνια ποιότητα του χαρτοφυλακίου. Για τον λόγο αυτό, η χαμηλότερη απομείωση πρέπει να εξετάζεται μαζί με τα δεδομένα Σταδίου 2, τις παραδοχές των σεναρίων και τις διοικητικές προσαρμογές (Abad & Suarez, 2018· Bischof et al., 2021).

Πίνακας 2. Σύγκριση δεικτών κερδοφορίας Ελλάδας και Τραπεζικής Ένωσης, 2024

Δείκτης	Ελλάδα 2024	Τραπεζική Ένωση 2024	Ερμηνεία
Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο	2,6%	1,6%	Υψηλότερη επιτοκιακή απόδοση στην Ελλάδα
Λειτουργικά έξοδα / ενεργητικό	1,2%	1,3%	Παρόμοια επιβάρυνση ενεργητικού
Δείκτης κόστους προς έσοδα	36,2%	54,9%	Σημαντικά καλύτερη λειτουργική αποδοτικότητα
Κόστος πιστωτικού κινδύνου	0,7%	0,5%	Υψηλότερη πιστωτική επιβάρυνση στην Ελλάδα
Απόδοση ενεργητικού (RoA)	1,3%	0,7%	Ισχυρότερη τρέχουσα κερδοφορία
Απόδοση ιδίων κεφαλαίων (RoE)	12,2%	9,5%	Υψηλότερη απόδοση για τους μετόχους

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος (2025)

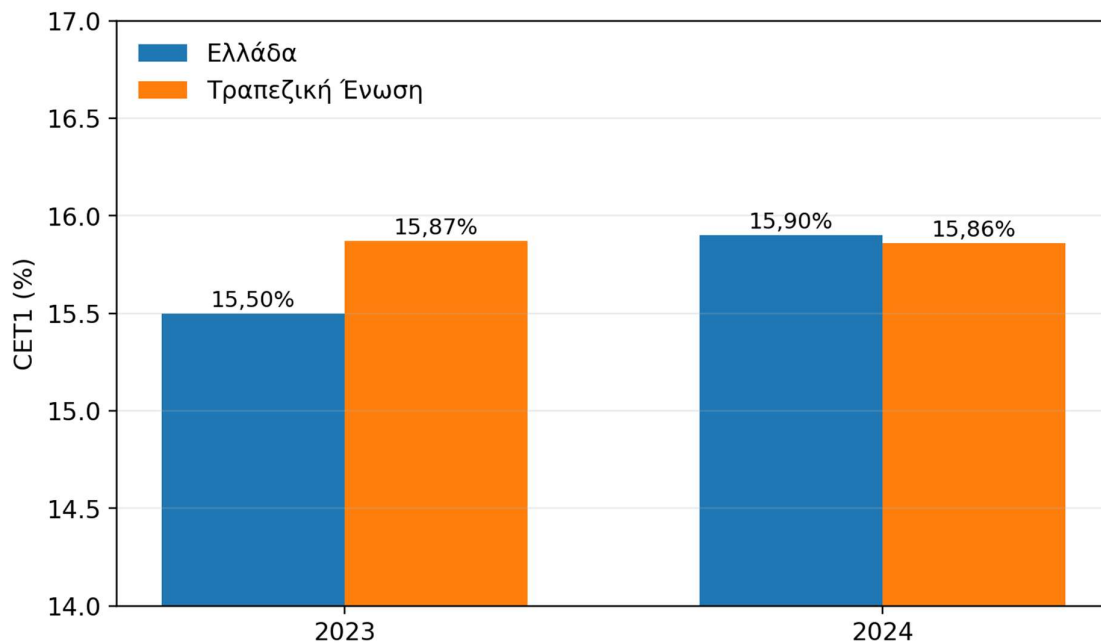
Οι ελληνικές τράπεζες εμφανίζουν υψηλότερη κερδοφορία και χαμηλότερο δείκτη κόστους προς έσοδα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η σύγκριση, ωστόσο, αποτυπώνει μια συγκεκριμένη χρονική συγκυρία και δεν αρκεί για να τεκμηριώσει διαρθρωτική υπεροχή. Το υψηλότερο καθαρό επιτοκιακό περιθώριο συνδέεται με τη μετάδοση των αυξημένων επιτοκίων στα δάνεια και με βραδύτερη ανατιμολόγηση μέρους των καταθέσεων. Η διατηρησιμότητα της κερδοφορίας θα εξαρτηθεί από την εξέλιξη των επιτοκίων, τον ανταγωνισμό στις καταθέσεις, την ανάπτυξη εσόδων από προμήθειες και την αποφυγή νέων πιστωτικών ζημιών. Η κριτική ανάγνωση των δεικτών αποτρέπει την ταύτιση μιας ευνοϊκής περιόδου με μόνιμη αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου (Vervliet & Bikker, 2018).

7.5 Κεφαλαιακή επάρκεια και ποιότητα κεφαλαίων

Ο δείκτης CET1 των ελληνικών τραπεζών αυξήθηκε από 15,5% σε 15,9%, προσεγγίζοντας τον μέσο όρο της Τραπεζικής Ένωσης. Ο συνολικός δείκτης κεφαλαίου αυξήθηκε από 18,8% σε 19,7%, έναντι 20,0% στην Τραπεζική Ένωση. Η σύγκλιση είναι σημαντική, διότι δείχνει ότι η βελτίωση της κερδοφορίας και της ποιότητας ενεργητικού μεταφράστηκε σε ισχυρότερη κεφαλαιακή θέση. Τα στοιχεία της ΕΚΤ για τα τέσσερα ελληνικά σημαντικά ιδρύματα

εμφανίζουν αντίστοιχη εικόνα, με CET1 περίπου 16,0% στο τέλος του 2024 (European Central Bank, 2025· Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

Γράφημα 3. Δείκτης CET1 στην Ελλάδα και στην Τραπεζική Ένωση, 2023-2024

Πηγή: Ιδία επεξεργασία στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (2025) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (2025).

Η επάρκεια του ποσοτικού δείκτη δεν εξαντλεί το ζήτημα της κεφαλαιακής ανθεκτικότητας. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές πιστώσεις ανέρχονταν σε 12,2 δισ. ευρώ και αντιστοιχούσαν στο 38,6% των συνολικών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, ποσοστό χαμηλότερο από το 44,2% του 2023 αλλά ακόμη ιδιαίτερα υψηλό. Η εξάρτηση από αυτό το στοιχείο περιορίζει την ποιότητα και την άμεση απορροφητικότητα των κεφαλαίων σε σχέση με κεφάλαια που έχουν δημιουργηθεί αποκλειστικά από συσσωρευμένα κέρδη ή νέες εισφορές. Η βελτίωση του CET1 πρέπει συνεπώς να αξιολογείται μαζί με την ποιότητα των επιμέρους κεφαλαιακών στοιχείων και όχι μόνο με τον τελικό λόγο (Kyriazopoulos et al., 2019· Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

Η αλληλεπίδραση του ΔΠΧΑ 9 με τα εποπτικά κεφάλαια είναι διττή. Η έγκαιρη αναγνώριση ζημιών μπορεί να ενισχύσει την αξιοπιστία του ισολογισμού, αλλά ταυτόχρονα μειώνει άμεσα τα ίδια κεφάλαια όταν αυξάνονται οι προβλέψεις. Η πίεση αυτή δημιουργεί ιδιαίτερα ισχυρά κίνητρα σε τράπεζες με μικρότερο κεφαλαιακό περιθώριο, όπως δείχνουν οι Krüger et al. (2018) και Behn και Couaillier (2026). Η εποπτική παρακολούθηση δεν πρέπει επομένως να

περιορίζεται στην τελική κεφαλαιακή αναλογία, αλλά να εξετάζει αν οι προβλέψεις αντανakλούν με συνέπεια τον κίνδυνο και αν οι μεταβολές τους τεκμηριώνονται επαρκώς.

7.6 Ευρήματα της EBA για την πρακτική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9

Η έκθεση παρακολούθησης της EBA παρέχει την πιο άμεση εικόνα για το πώς εφαρμόζεται το ΔΠΧΑ 9 στην πράξη. Παρότι τα ιδρύματα έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο, η EBA εντοπίζει ουσιώδεις διαφοροποιήσεις στα κριτήρια σημαντικής αύξησης πιστωτικού κινδύνου, στα μοντέλα πιθανότητας αθέτησης, στην ενσωμάτωση μελλοντικών μακροοικονομικών πληροφοριών και στη χρήση διοικητικών προσαρμογών. Η διαφοροποίηση δεν αποτελεί κατ' ανάγκη σφάλμα, επειδή τα χαρτοφυλάκια και τα επιχειρηματικά μοντέλα διαφέρουν. Ωστόσο, όταν οι αποκλίσεις οφείλονται περισσότερο σε διαφορετικές μεθοδολογικές επιλογές παρά σε διαφορετικό κίνδυνο, περιορίζεται η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων (European Banking Authority, 2023).

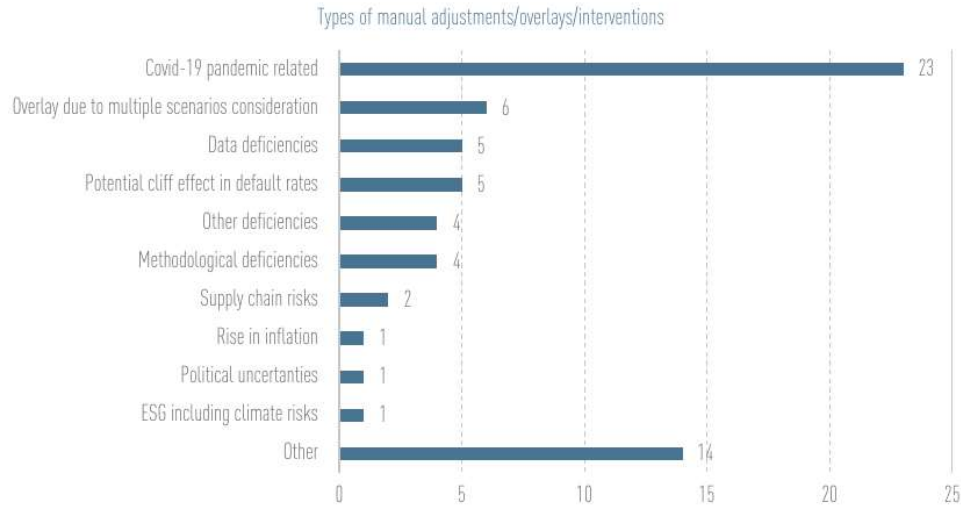
Πίνακας 3. Επιλεγμένα ευρήματα της EBA για την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9

Πεδίο	Ποσοτικό εύρημα	Κριτική ερμηνεία
Δείγμα παρακολούθησης	37 ευρωπαϊκά ιδρύματα	Ευρεία αλλά όχι καθολική κάλυψη του ευρωπαϊκού κλάδου
Εξαίρεση χαμηλού πιστωτικού κινδύνου	8 ιδρύματα τη χρησιμοποιούν, 29 δεν τη χρησιμοποιούν	Διαφορετική χρήση επιτρεπόμενης πρακτικής επηρεάζει τη σταδιοποίηση
Τύποι overlays	23 ιδρύματα διατηρούσαν προσαρμογές σχετικές με COVID-19· 14 ανέφεραν άλλες προσαρμογές	Οι έκτακτες κρίσεις μεταφέρονται στα ECL μέσω διοικητικής κρίσης
Μέση συμμετοχή overlays στα ECL	14,5%-38,1% ανά κατηγορία χαρτοφυλακίου	Σε ορισμένα ιδρύματα η επίδραση υπερβαίνει το 50%, άρα είναι ουσιώδης
Μεταβλητές για LGD	25% των ιδρυμάτων ανέφεραν χρήση expert judgement	Η επιλογή μακροοικονομικών οδηγιών δεν είναι πλήρως τυποποιημένη

Πηγή: European Banking Authority (2023)

Διάγραμμα 4. Τύποι διοικητικών προσαρμογών (overlays) που χρησιμοποιήθηκαν από τα ιδρύματα του δείγματος

Figure 11: Types of overlays used by institutions in the sample

Πηγή: European Banking Authority (2023)

Το διάγραμμα δείχνει ότι οι διοικητικές προσαρμογές δεν αποτελούν οριακή πρακτική. Οι προσαρμογές που συνδέονται με την πανδημία παρέμεναν οι συχνότερες, ενώ σημαντικός αριθμός ιδρυμάτων χρησιμοποιούσε overlays για αδυναμίες δεδομένων, μεθοδολογικούς περιορισμούς ή ανεπαρκή αποτύπωση πολλαπλών σεναρίων. Η χρήση τους μπορεί να βελτιώσει την πιστή απεικόνιση όταν ένα στατιστικό μοντέλο δεν συλλαμβάνει ένα νέο κίνδυνο. Ταυτόχρονα, όμως, μεταφέρει ουσιώδες μέρος της επιμέτρησης σε διαδικασίες που είναι λιγότερο τυποποιημένες και συχνά δυσκολότερο να επαληθευτούν από εξωτερικούς χρήστες. Το γεγονός ότι η μέση συμμετοχή των overlays στις αναμενόμενες ζημιές φθάνει έως 38,1% σε ορισμένα χαρτοφυλάκια και υπερβαίνει το 50% σε επιμέρους ιδρύματα καθιστά τη διακυβέρνησή τους κεντρικό ζήτημα λογιστικής ποιότητας (European Banking Authority, 2023).

Η ανάλυση της EBA επιβεβαιώνει μια βασική αντίφαση του ΔΠΧΑ 9. Το πρότυπο είναι περισσότερο προσανατολισμένο στον κίνδυνο και στο μέλλον από το ΔΛΠ 39, αλλά ακριβώς αυτή η ευαισθησία απαιτεί περισσότερες παραδοχές. Η επαγγελματική κρίση δεν μπορεί να καταργηθεί, επειδή χωρίς αυτήν τα μοντέλα θα αντιδρούσαν καθυστερημένα σε νέες συνθήκες. Μπορεί όμως να πλαισιωθεί με σαφή κριτήρια έγκρισης, τακτικό backtesting, ανεξάρτητη επικύρωση, ανάλυση ευαισθησίας και αναλυτικές γνωστοποιήσεις. Η συγκρισιμότητα

επομένως δεν προκύπτει από την επιβολή ενός ενιαίου αριθμού, αλλά από τη δυνατότητα κατανόησης και ελέγχου του τρόπου με τον οποίο παράγεται ο αριθμός.

7.7 Μελέτη περίπτωσης: η μετάβαση της Alpha Bank από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9

Η πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 από την Alpha Bank προσφέρει συγκεκριμένο παράδειγμα της έκτασης των λογιστικών προσαρμογών. Κατά την 1η Ιανουαρίου 2018, τα συνολικά στοιχεία ενεργητικού του ομίλου μειώθηκαν κατά 1,033 δισ. ευρώ, τα δάνεια στο αναπόσβεστο κόστος επηρεάστηκαν αρνητικά κατά 1,426 δισ. ευρώ από την επιμέτρηση και οι προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 109 εκατ. ευρώ. Μέρος της αρνητικής επίδρασης αντισταθμίστηκε από αύξηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων κατά 392 εκατ. ευρώ. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν μείωση των συνολικών ιδίων κεφαλαίων από 9,627 δισ. ευρώ σε 8,484 δισ. ευρώ, δηλαδή κατά περίπου 11,9% (Alpha Bank, 2019).

Πίνακας 4. Μετάβαση του Ομίλου Alpha Bank από το ΔΛΠ 39 στο ΔΠΧΑ 9 την 1.1.2018

Στοιχείο	ΔΛΠ 39 (εκατ. ευρώ)	Επίδραση επιμέτρησης (εκατ. ευρώ)	ΔΠΧΑ 9 (εκατ. ευρώ)	Συνολική μεταβολή
Σύνολο ενεργητικού	60.807,786	-1.033,060	59.774,726	-1,7%
Δάνεια στο αναπόσβεστο κόστος	43.318,193	-1.425,814	41.512,307	-4,2% μαζί με αναταξινόμηση
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	4.330,602	+391,835	4.722,437	+9,0%
Προβλέψεις	433,240	+109,311	542,551	+25,2%
Αποτελέσματα εις νέον	-2.490,040	-1.209,556	-3.669,376	Επιδείνωση κατά 1.179,336
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	9.626,691	-1.142,277	8.484,414	-11,9%
CET1	17,4% μεταβατικό	Πλήρης επίδραση περίπου -3,4 π.μ.	περίπου 14,0% fully loaded	Ουσιαστική κεφαλαιακή επιβάρυνση

Πηγή: Alpha Bank (2019), Σημείωση 44 «Impact of the implementation of IFRS 9», pp. 273-278. Τα ποσά παρουσιάζονται όπως δημοσιεύθηκαν σε εκατ. ευρώ.

Η κατανομή των δανείων και των αναμενόμενων ζημιών αναδεικνύει ακόμη εντονότερα τη δομή του κινδύνου. Τα ανοίγματα Σταδίου 3 και τα αποκτηθέντα ή δημιουργηθέντα πιστωτικά απομειωμένα στοιχεία (POCI) αντιστοιχούσαν περίπου στο 53,6% των ακαθάριστων δανείων, αλλά συγκέντρωναν περίπου το 94,9% των συνολικών αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Η υψηλή συγκέντρωση των απομειώσεων στα ήδη προβληματικά ανοίγματα αντανακλά την ιδιαίτερη κατάσταση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά την ημερομηνία μετάβασης. Παράλληλα, δείχνει ότι η αρχική επίδραση του προτύπου δεν ήταν απλώς αποτέλεσμα

αυστηρότερων παραδοχών για υγιή δάνεια, αλλά κυρίως της πληρέστερης αποτύπωσης ενός μεγάλου υφιστάμενου αποθέματος πιστωτικού κινδύνου (Alpha Bank, 2019).

Η χρήση της Alpha Bank ως μελέτης περίπτωσης επιτρέπει την παρακολούθηση της λογιστικής γέφυρας με λεπτομέρεια, αλλά δεν πρέπει να συγχέεται με κλαδικό μέσο όρο. Η έκθεση κάθε τράπεζας διέφερε ως προς τη σύνθεση των χαρτοφυλακίων, την ποιότητα των εξασφαλίσεων, τα μοντέλα και την κεφαλαιακή της θέση. Παρ' όλα αυτά, η περίπτωση επιβεβαιώνει το βασικό θεωρητικό επιχείρημα: η μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 άλλαξε την οικονομική απεικόνιση και τα εποπτικά περιθώρια, δεν περιορίστηκε σε αλλαγή ονοματολογίας. Η ευρύτερη μελέτη των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών καταλήγει επίσης σε σημαντική αύξηση των απομειώσεων κατά την πρώτη εφαρμογή (Rompotis & Balios, 2024).

7.8 Κριτική αξιολόγηση των εμπειρικών ευρημάτων

Τα εμπειρικά ευρήματα υποστηρίζουν ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει πραγματοποιήσει ουσιαστική πρόοδο ως προς την ποιότητα ενεργητικού, την κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια. Το ΔΠΧΑ 9 συνέβαλε στη δημιουργία μιας πιο προληπτικής γλώσσας πιστωτικού κινδύνου, μέσω της σταδιοποίησης, των αναμενόμενων ζημιών και της ενσωμάτωσης μελλοντικών πληροφοριών. Η πρόοδος, όμως, δεν μπορεί να αποδοθεί μονοσήμαντα στο πρότυπο. Η μείωση των NPLs συνδέθηκε κυρίως με τιτλοποιήσεις και πωλήσεις, η κερδοφορία με το επιτοκιακό περιβάλλον και η κεφαλαιακή ενίσχυση με τη συσσώρευση κερδών και τις εποπτικές μεταβατικές ρυθμίσεις. Η λογιστική κατέστησε τους κινδύνους πιο ορατούς και υποστήριξε τις αποφάσεις εξυγίανσης, αλλά δεν αντικατέστησε τις οικονομικές και θεσμικές παρεμβάσεις.

Το σημαντικότερο πλεονέκτημα του ΔΠΧΑ 9 είναι η μετατόπιση από την καθυστερημένη αναγνώριση της ζημίας προς την έγκαιρη παρακολούθηση της επιδείνωσης. Η βασική του αδυναμία είναι ότι η έγκαιρη αναγνώριση προϋποθέτει εκτιμήσεις για ένα αβέβαιο μέλλον. Οι διαφοροποιήσεις που καταγράφει η EBA στις μεθόδους SICR, στα μακροοικονομικά σενάρια και στα overlays δείχνουν ότι η ίδια οικονομική ένδειξη μπορεί να μεταφραστεί διαφορετικά από διαφορετικά ιδρύματα. Η υποκειμενικότητα δεν συνιστά αναγκαστικά αυθαιρεσία, αλλά απαιτεί ισχυρή διακυβέρνηση, συνεπή backtesting και γνωστοποιήσεις που επιτρέπουν την αξιολόγηση των παραδοχών (European Banking Authority, 2023· Groff & Mörec, 2021).

Η περιορισμένη συγκρισιμότητα είναι επομένως το τίμημα μιας πιο συναφούς και προνοητικής επιμέτρησης. Ένα αυστηρά μηχανιστικό μοντέλο θα ήταν ευκολότερο να συγκριθεί, αλλά πιθανόν λιγότερο ικανό να ανταποκριθεί σε νέες κρίσεις. Η κατάλληλη κατεύθυνση δεν είναι η κατάργηση της κρίσης, αλλά η πειθαρχημένη χρήση της. Για τις ελληνικές τράπεζες αυτό σημαίνει ότι η επόμενη φάση δεν πρέπει να επικεντρωθεί μόνο στη διατήρηση χαμηλών NPLs και υψηλών κεφαλαιακών δεικτών, αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων, στη μείωση της εξάρτησης από αναβαλλόμενες φορολογικές πιστώσεις και στην ενίσχυση της διαφάνειας των μοντέλων. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 μπορεί να κριθεί θετική ως προς την έγκαιρη αναγνώριση και τη σύνδεση λογιστικής με τον κίνδυνο, αλλά μόνο μερικώς επιτυχής ως προς την πλήρη συγκρισιμότητα των εκτιμήσεων.

Κεφάλαιο 8ο | Συμπεράσματα και προτάσεις

8.1 Συνολική αποτίμηση

Η μετάβαση από το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών στα ΔΠΧΑ αποτέλεσε μεταβολή ουσίας και όχι απλή τεχνική ανακατάταξη. Το κλαδικό σχέδιο προσέφερε ομοιομορφία και λειτουργική πειθαρχία, αλλά ήταν προσανατολισμένο σε προκαθορισμένους λογαριασμούς και ιστορικές αξίες. Τα ΔΠΧΑ μετέφεραν το επίκεντρο στην οικονομική ουσία, στην επαγγελματική κρίση και στην αποτύπωση της αβεβαιότητας. Στον τραπεζικό κλάδο η αλλαγή έγινε ιδιαίτερα αισθητή μέσω του ΔΠΧΑ 9, επειδή η λογιστική των πιστωτικών ζημιών συνδέθηκε άμεσα με τα μοντέλα κινδύνου, τις μακροοικονομικές προβλέψεις και την κεφαλαιακή διαχείριση.

Η εμπειρική ανάλυση ενισχύει, αλλά και περιορίζει, το αρχικό θετικό συμπέρασμα της θεωρητικής προσέγγισης. Το 2024 οι ελληνικές τράπεζες εμφάνισαν χαμηλότερο απόθεμα NPLs, υψηλότερη κερδοφορία και CET1 κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Παράλληλα, η περίπτωση της Alpha Bank δείχνει ότι η πρώτη εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 επέφερε ουσιώδη μείωση ιδίων κεφαλαίων και αύξηση της αναγνώρισης πιστωτικών ζημιών. Τα δεδομένα αυτά επιβεβαιώνουν ότι το πρότυπο βελτίωσε την ορατότητα του κινδύνου. Δεν αποδεικνύουν, όμως, ότι η μεταγενέστερη εξυγίανση προκλήθηκε από το πρότυπο: οι τιτλοποιήσεις, οι πωλήσεις δανείων, η οικονομική ανάκαμψη και το περιβάλλον επιτοκίων είχαν καθοριστική συμβολή (Alpha Bank, 2019· Τράπεζα της Ελλάδος, 2025).

Η προσωπική κριτική αποτίμηση της εργασίας είναι ότι η μεγαλύτερη συμβολή των ΔΠΧΑ δεν βρίσκεται στην παραγωγή ενός μοναδικού, απολύτως αντικειμενικού αριθμού, αλλά στη δημιουργία ενός πλαισίου στο οποίο οι κρίσεις της διοίκησης πρέπει να τεκμηριώνονται, να ελέγχονται και να γνωστοποιούνται. Η αδυναμία του πλαισίου είναι ότι η ίδια ευελιξία μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικές εκτιμήσεις και σε μειωμένη συγκρισιμότητα. Η έκθεση της EBA δείχνει ότι οι αποκλίσεις στα κριτήρια SICR, στα σενάρια και στα overlays είναι ουσιώδεις. Συνεπώς, η ποιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς εξαρτάται εξίσου από το πρότυπο, τη διακυβέρνηση των μοντέλων, τον εξωτερικό έλεγχο και την αποτελεσματικότητα της εποπτείας (European Banking Authority, 2023).

8.2 Απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα

Ως προς τις βασικές διαφορές των δύο πλαισίων, το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών ήταν περισσότερο κανονοκεντρικό και προσανατολισμένο στην τυποποίηση, ενώ τα ΔΠΧΑ είναι αρχή-κεντρικά και απαιτούν αποτίμηση της οικονομικής ουσίας. Οι λόγοι υιοθέτησης των ΔΠΧΑ ήταν η διεθνής συγκρισιμότητα, η πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές, η ενίσχυση της διαφάνειας και η εναρμόνιση με το ευρωπαϊκό θεσμικό περιβάλλον. Οι κυριότερες δυσκολίες αφορούσαν τα πληροφοριακά συστήματα, την ποιότητα δεδομένων, την ανάπτυξη μοντέλων, την εκπαίδευση προσωπικού και την αλληλεπίδραση των λογιστικών απομειώσεων με τα εποπτικά κεφάλαια.

Ως προς τη διαφάνεια και την αξιοπιστία, η εφαρμογή των ΔΠΧΑ βελτίωσε την έγκαιρη αναγνώριση κινδύνων και διεύρυνε τις γνωστοποιήσεις, χωρίς να εξαλείψει την υποκειμενικότητα. Η ανταπόκριση των ελληνικών τραπεζών υπήρξε ουσιαστική, αλλά πραγματοποιήθηκε υπό την πίεση της κρίσης, των ανακεφαλαιοποιήσεων και της ανάγκης μείωσης των προβληματικών δανείων. Τα πρόσφατα δεδομένα δείχνουν σημαντική βελτίωση της ποιότητας ενεργητικού, της κερδοφορίας και της κεφαλαιακής επάρκειας. Η βελτίωση αυτή είναι συμβατή με αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνου, αλλά δεν μπορεί να αποδοθεί αιτιωδώς μόνο στο ΔΠΧΑ 9. Η ακριβέστερη απάντηση είναι ότι το πρότυπο λειτούργησε ως πληροφοριακή και πειθαρχική υποδομή μέσα σε μια ευρύτερη διαδικασία εξυγίανσης.

8.3 Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Οι περιορισμοί της μελέτης αφορούν τη χρήση δευτερογενών στοιχείων, τον σύντομο χρονικό ορίζοντα 2023-2024 και τις διαφορές στο πεδίο αναφοράς των εποπτικών βάσεων. Η μελέτη περίπτωσης αφορά μία μόνο τράπεζα, ενώ δεν υπάρχει πρόσβαση στις εσωτερικές παραμέτρους, στις διαδικασίες επικύρωσης και στα πρακτικά έγκρισης των overlays. Επίσης, η περιγραφική μέθοδος δεν επιτρέπει τον αιτιώδη διαχωρισμό της λογιστικής επίδρασης από τα επιτόκια, την οικονομική ανάπτυξη και τις συναλλαγές απομείωσης κινδύνου. Οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως όταν συγκρίνονται δείκτες διαφορετικών ετών ή γεωγραφικών συνόλων.

Μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να συγκροτήσει πάνελ δεδομένων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών για μεγαλύτερη περίοδο και να εξετάσει τη σχέση μεταξύ μεταβολών στο Στάδιο 2, απομειώσεων, μακροοικονομικών σεναρίων και πιστωτικής επέκτασης.

Ιδιαίτερη αξία θα είχε η ανάλυση ευαισθησίας των ECL σε εναλλακτικές παραδοχές και η σύγκριση των overlays πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από περιόδους κρίσης. Παράλληλα, συνεντεύξεις με στελέχη κινδύνου, λογιστηρίου, εσωτερικού ελέγχου και εποπτείας θα μπορούσαν να φωτίσουν τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι κρίσιμες αποφάσεις που δεν είναι ορατές στις δημοσιευμένες καταστάσεις.

Τέλος, η επόμενη ερευνητική κατεύθυνση πρέπει να συνδέσει το ΔΠΧΑ 9 με τους κλιματικούς και λοιπούς ESG κινδύνους. Η EBA καταγράφει ακόμη περιορισμένη ενσωμάτωση τέτοιων παραγόντων στα μοντέλα αναμενόμενων ζημιών, παρότι οι κίνδυνοι αυτοί μπορούν να μεταβάλουν τη μακροχρόνια πιστοληπτική ικανότητα επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Η πρόκληση είναι να ενσωματωθούν χωρίς διπλή καταμέτρηση και χωρίς να μετατραπούν τα μοντέλα σε μη ελέγξιμα σύνολα υποκειμενικών προσαρμογών. Η εξέλιξη αυτή θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό αν το ΔΠΧΑ 9 θα παραμείνει ένα πλαίσιο προσαρμοσμένο στις προηγούμενες κρίσεις ή θα λειτουργήσει αποτελεσματικά απέναντι στους νέους κινδύνους.

Πηγές

- Abad, J., & Suarez, J. (2018). Assessing the cyclical implications of IFRS 9. *Journal of Financial Stability*, 34, 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2017.11.002>
- Alpha Bank. (2019). *Annual report for the period from 1 January to 31 December 2018*. <https://www.alpha.gr/-/media/alphagr/files/group/apotelesmata/2018-fy/20190328-fy-oikonomiki-ekthesi-ifrs-en.pdf>
- Awuye, I. S., & Taylor, D. (2024). Over half a decade into the adoption of IFRS 9: A systematic literature review. *Journal of Accounting Literature*. <https://doi.org/10.1108/JAL-11-2023-0204>
- Bank of Greece. (2025, May). *Financial stability review*. https://www.bankofgreece.gr/Publications/FINANCIAL_STABILITY_REVIEW_MAY_2025_%CE%95%CE%9D.pdf
- Behn, M., & Couaillier, C. (2025). Weak capital, weak provisions—Credit risk provisioning under IFRS 9. *Journal of Accounting and Economics*, Article 101856. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2025.101856>
- Bikker, J. A., & Vervliet, T. M. (2018). Bank profitability and risk-taking under low interest rates. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 55, 134–149. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.02.007>
- Bikker, J. A., & Vervliet, T. M. (2018). Bank provisioning behaviour and procyclicality. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 55, 134–149. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.02.007>
- Bischof, J., Laux, C., & Leuz, C. (2021). Accounting for financial stability: IFRS 9 and loan loss provisioning. *Review of Accounting Studies*, 26, 1265–1302. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09602-3>
- Boufounou, P., Mavroudi, M., Toudas, K., & Georgakopoulos, G. (2022). Digital transformation of the Greek banking sector in the COVID era. *Sustainability*, 14(19), 11855. <https://doi.org/10.3390/su141911855>

- Chae, S. J., Sarama, R., Vojtech, C. M., & Wang, J. (2018). The impact of the current expected credit loss standard (CECL). *Journal of Accounting and Economics*, 65(2–3), 1–20. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2018.02.001>
- Cohen, B. H., & Edwards, G. A. (2017). The new era of expected credit loss provisioning. *BIS Quarterly Review*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3038355>
- Dedeloudis, G., Lois, P., & Repousis, S. (2025). Banking supervision and risk management in times of crisis: Evidence from Greece's systemic banks (2015–2024). *Journal of Risk and Financial Management*, 18(7), 386. <https://doi.org/10.3390/jrfm18070386>
- European Banking Authority. (2021). IFRS 9 implementation in EU banks. <https://doi.org/10.2853/820636>
- European Banking Authority. (2023). *IFRS 9 implementation by EU institutions: 2023 monitoring report* (EBA/Rep/2023/36). <https://doi.org/10.2853/269836>
- European Central Bank. (2025, March). *Supervisory banking statistics for significant institutions: Fourth quarter 2024*. https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/other-publications/supervisorybankingstats/pdf/ssm.supervisorybankingstatistics_fourth_quarter_2024_202503.en.pdf
- Floros, C. (2020). Banking development and economy in Greece: Evidence from regional data. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(10), 243. <https://doi.org/10.3390/jrfm13100243>
- Garefalakis, S., Katsougri, M., Angelaki, E., Spinthiropoulos, K., & Garefalakis, A. (2025). Strategic ESG integration and sustainability reporting in the Greek banking sector: A comparative assessment. *Administrative Sciences*, 15(10), 401. <https://doi.org/10.3390/admsci15100401>
- Groff, M. Z., & Mörec, B. (2021). IFRS 9 adoption and earnings management in banks. *Economic Systems*, 45(4), 100870. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2021.100870>
- Kitsios, F. C., Giatsidis, I., & Kamariotou, M. (2021). Digital transformation and strategy in the banking sector: Evaluating the acceptance rate of e-services. *Journal of Open*

- Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3), 204.
<https://doi.org/10.3390/joitmc7030204>
- Kotzaivazoglou, I., Fragidis, G., Papaioannou, E., Assimakopoulos, C., Nanos, I., & Astrini, N. (2023). Supporting culture to improve corporate image: The case of Greek banks. *Sustainability*, 15(5), 3976. <https://doi.org/10.3390/su15053976>
- Krüger, S., Rösch, D., & Scheule, H. (2018). The impact of loan loss provisioning on bank capital. *Journal of Financial Stability*, 36, 1–13.
<https://doi.org/10.1016/j.jfs.2018.02.003>
- Kyriazopoulos, G., & Logotheti, M.-R. (2019). How mergers and acquisitions affected the basic accounting elements of Greek banks during the Euro years 2002–2018. *Journal of Accounting, Business and Finance Research*, 7(2), 24–39.
<https://doi.org/10.20448/2002.72.24.39>
- Kyriazopoulos, G., Makriyiannis, G., & Logotheti, M.-R. (2019). The impact of deferred taxation on banking profitability and capital adequacy: Evidence from the Greek banking system. *International Journal of Applied Economics, Finance and Accounting*, 5(1), 1–13. <https://doi.org/10.33094/8.2017.2019.51.1.13>
- Loukis, E., Arvanitis, S., & Myrtilidis, D. (2021). ICT-related behavior of Greek banks in the economic crisis. *Information Systems Management*, 38(1), 79–91.
<https://doi.org/10.1080/10580530.2020.1775916>
- Novotny-Farkas, Z. (2016). The interaction of IFRS 9 and prudential regulation. *Accounting in Europe*, 13(2), 197–210. <https://doi.org/10.1080/17449480.2016.1210189>
- Onali, E., & Ginesti, G. (2014). Pre-adoption market reaction to IFRS 9. *Journal of Accounting and Public Policy*, 33(6), 628–637. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2014.08.001>
- Patsoulis, P. (2024). Abnormal stock returns of Greek banks during COVID-19: An event study. *Applied Economics Letters*, 31(9), 788–793.
<https://doi.org/10.1080/13504851.2022.2151971>

- Petrakis, N., Lemonakis, C., Floros, C., & Zopounidis, C. (2022). Greek banking sector stock reaction to ECB's monetary policy interventions. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(10), 448. <https://doi.org/10.3390/jrfm15100448>
- Pinto, I., & Morais, A. I. (2022). Classification of equity instruments under IFRS 9: Determinants and consequences. *Australian Accounting Review*, 32(4), 411–426. <https://doi.org/10.1111/auar.12381>
- Pool, S., de Haan, J., & Jacobs, J. P. A. M. (2015). Loan loss provisioning, bank credit and the real economy. *Journal of Macroeconomics*, 45, 124–136. <https://doi.org/10.1016/j.jmacro.2015.03.003>
- Resti, A. (2019). Expected loss and the accounting treatment of credit risk. *Journal of Financial Regulation*, 5(2), 255–281. <https://doi.org/10.1093/jfr/fjz006>
- Rompotis, G., & Balios, D. (2024). The impact of IFRS 9 on the Greek systemic banks. *European Journal of Accounting, Finance & Business*, 12(1), 167–174. <https://doi.org/10.4316/EJAFOB.2024.12102>
- Tsagkanos, A., Gkillas, K., Konstantatos, C., & Floros, C. (2021). Does trading volume drive systemic banks' stock return volatility? Lessons from the Greek banking system. *International Journal of Financial Studies*, 9(2), 24. <https://doi.org/10.3390/ijfs9020024>
- Verriest, A., Gaeremynck, A., & Thornton, D. B. (2013). The impact of IFRS on accounting quality. *Journal of Accounting and Public Policy*, 32(4), 1–20. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2013.02.002>
- Vervliet, T. M., & Bikker, J. A. (2018). Bank profitability and risk-taking under low interest rates. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 55, 134–149. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.02.007>